

อนุสัรตน์

ท่านผู้ทรงอุดมการณ์เพดานศรี

พระอาจารย์พิน พิธานี

วัดป่าอุคามสุมพร

จ. สกลนคร

๒๕๓๘ มงคลวันที่ ๑๔

1/009/13/10/08/6

อนุสรณ์

งานพโรเจกต์ทางการเพลิงศพ

พ.ร.ส.อาจารย์พัน อ.อาจารย์

วัดป่าอุดมสุมพร

จ.สกลนคร

๒๐ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๙

ห้องสมุดบ้านอาจารย์ พ.ย. 2559

พระพุทธรูปปางทุกข์กริยา

ท่านอาจารว่างอยู่ เหล้าอัตช

พระอุราจารย์^๘ สิวน อุราใจ

ପ୍ରାଚୀର ନାମ
କିମ୍ବା କିମ୍ବା

คำปรางค์

สพพทาน ชุมนทาน ชินตี

การให้ธรรมทานชนช า การให้ทั้งปวง

เมื่อมาปีรากถึงการมรณภาพของหลวงพ่อพระอาจารย์
พัน อาจาริโรเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2520 และมีกำหนดพิธี
ราชการเพลิงศพของท่านในวันที่ 21 มกราคม 2521 ผู้จัด
ทำหนังสือเล่มนี้ จึงเลือกเอาการพิมพ์หนังสือธรรมะแจกเป็น^ก
ธรรมทานเป็นการบ้านเพื่อยกย่องถวายสักการะบูชาพระคุณของ
ท่านเป็นการส่วนตัว ครั้นญาติมิตรจ้านวนหนึ่งทราบข่าวก็
พลอยอนุโมทนาและช่วยเหลือหลายอย่างหลายประการ

อันการจะทวีพิริยสิ่งของ ดลอดจนก้าวลังกายก้าวลังความ
คิดประกอบการให้ทานนั้น แม้จะเป็นบุญกุศลก็ยังไม่สูงสุด
การทำบุญกุศลที่เขียนยอดสูงที่สุดนั้น คือการทำสามาริภawan
วิบัตสนนาภawan ซึ่งเป็นการปฏิบูชาที่บางท่านเข้าใจผิดไป
ว่าเป็นเรื่องของนักบุญ หรือผู้ที่หมดหน้าที่การทำงานประจำทาง
โลกแล้ว บางท่านคิดเห็นไปว่าคนทั่วไปย่อมไม่มีเวลา ทำไม่
ได้ จึงได้คัดเลือกคำสอนของหลวงพ่อเฉพาะที่กล่าวถึงการทำ

สามารถวิเคราะห์มาลงไว้พอเป็นเครื่องชี้งี้ใจซักน้ำให้เห็นประโยชน์
และแนวทางที่สำคัญ เมื่อเกิดความເສື່ອມໃສສນໃຈที่จะลงมือ
ปฏิบัติแล้ว ก็ย่อมจะศึกษารายละเอียดได้จากคำหารับคำราและ
ครูบาอาจารย์ให้ได้ความรู้อันมีคุณค่าท้าที่เปรียบมิได้ต่อไปใน
ภายหลัง ในฉบับนี้ได้นำคำสอนของหลวงพ่อสมิ (พระครูสันติ
วารญาณ) มาลงไว้ด้วยแล้ว

อย่างไรก็ต้องขออภัยให้มองข้ามความสำคัญของทานและ
ศีลเสีย เปรียบเหมือนการขึ้นไปปูสู่ที่สูงด้วยบันได ถ้าเราไม่ผ่าน
ขันต่อ ก่อนจะมีกำลังก้าวสู่ขึ้นที่เหนือขึ้นไปได้อย่างไร ถ้าผิด
นิสัยให้มีความชวนชวยยินดีในการเสียสละเป็นทาน และ
รักษาศีลแล้ว ก็จะเกิดกำลังใจหนุนนำให้สามารถปฏิบัติในสิ่ง
ที่เป็นแก่นเบื้องยอดของบุญกุศลคือการทำสามารถทำสำเร็จได้

มีจดหมาย 2 ฉบับ ซึ่งเกี่ยวเนื่องด้วยมรณภาพของหลวง
พ่อที่ผู้จัดทำหนังสือเล่มนี้ ให้ร่วมขออนุญาตท่านเจ้าของนำข้อ^๒
ความบกประ邈โยคลังแสดงไว้ในที่นี้ และขอตั้งความหวังไว้ว่า
ท่านเจ้าของจะภูมิใจเพราะจดหมาย 2 ฉบับนี้แสดงถึงความ
เคารพເສື່ອມໃສในหลวงพ่อ และเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้
จดหมายของหนังสือเล่มนี้ปรากฏขึ้นมาในแนวที่จะขอซักช่วน

ให้ญาติมิตรทั้งหลายพยามห้าโอกาสออกไปกราบนมัสการ
พ่อครรภ์ของพระ “แบบ” หลวงพ่อเสียก่อนที่จะสายเกินไป
ท่านผู้หนึ่งเขียนมาว่า “ถึงแม้ในชาตินี้ จะไม่ได้พบเห็นท่าน
ก็ตาม แต่ขอเป็นลูกศิษย์ท่านในชาติต่อไป” อีกท่านหนึ่ง
เขียนมาว่า “...ได้ข้อปฏิบัติกำสามัชช ขอให้เล่นมาให้ทราบบ้าง
การปฏิบัติของ...ตอนนี้ก็ไปยังไม่ถึงไหนเท่าไรเลย...ยังตัดไม่
ค่อยได้เรื่องภาระหลาย ๆ อย่าง ถ้าจะเป็นขันก็คงยังอยู่ในขัน
อนุบาล ส่วน...คงทำได้ดี...คงมีวิธีปฏิบัติที่ง่ายและดี เพราะ
อยู่ใกล้หลวงพ่อ ซึ่งคราว ๆ ก็ทราบประวัติของท่านดี คงได้
อะไรตีไว้หลายอย่าง ถ้ายทอดให้ได้ทราบบ้าง” ผู้รับจดหมาย
ฉบับ หลังนี้ยอมรับความจริงได้เพียง 3 ข้อ คือ

1. ท่านผู้เขียนควรพะเลื่อมใสหลวงพ่อมากถูกต้องควร
กับความจริง
2. ผู้รับจดหมายนี้เมื่อเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อแล้ว
ตีขันกว่าเดิมอย่างแน่นอน
3. เมื่อรู้เห็นสองข้อตันแล้ว ก็ให้รู้สึกเสียดายแทน
กับผู้ซึ่งมีความเดิมໃต แต่ไม่มีโอกาสจะได้พบเห็นท่านเป็น
อย่างยิ่ง

อดีตถ่วงไปแล้ว แก้ไขไม่ได้ อนาคตก็ยังมาไม่ถึงและไม่แน่นอน บางท่านผิดให้หมดภาระหน้าที่การงานเสียก่อน แต่เวลาและความดายไม่รอผู้ใด สำคัญที่บัจจุบันเรวะทำอย่างไรจะจะไม่สูญเสียโอกาสเหมือนดังที่แล้วมา ในบัจจุบันยังมีพระ “แบบ” หลวงพ่ออยู่อีก ผู้ใดเคยได้พบเห็นได้ทราบนมัสการ พึงธรรมของท่านจะจะรู้คุณค่ารู้ความเป็นผู้มีโชคดีของคน จึงได้คัดลอกข้อความเดือนใจให้เห็นประโยชน์ของการได้สับรับ พึงธรรมะ ได้ฝึก ได้เห็น พระ “อริยะ” ว่าเป็นต้นเหตุของ ความดีน่านาประการ หลวงพ่อเคยเทศนาไว้ว่า “ทั้งคุณธรรม และบรรพชิตผู้เกิดสุดท้ายภายหลังนี้ ไม่เห็นองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า มาพบปะแต่ธรรมะคำสั่งสอนของท่านที่จะแจงแสลงไว้แล้ว”

เราจะพบปะธรรมะคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าได้ที่ไหน ?

1. ที่พระไตรนิ姑
2. ที่พระอริยะและพระสงฆ์ที่วิป
3. ที่ตัวของเรารเอง

ผู้ใดได้รู้มาก เห็นมาก สดับมากจากสามแหล่งนี้จะรู้สึก ว่าได้เกิดมาไม่เสียที่ที่มีโอกาสได้พบพระพุทธศาสนา เมื่อได้รู้

ได้เห็นแล้วก็จะได้พบช่องทางของแต่ละท่านด้วยคนเอง และจะพบว่าคำสอนจะนำกมายประการใดก็ตามก็เป็นเรื่องเดียวกัน หรือรวมลงหรือมุ่งหมายน้าไปสู่เรื่องเดียวกัน

พระธรรมเทศนา 2 กันที่ของหลวงพ่อที่ได้นำลงในหนังสือเล่มนี้ ได้มาจากหนังสือนาวภาคอุดมสมพร 2519 โดยเฉพาะพระธรรมเทศนามีวันปีภูโภก์ที่ 8 กันยายน 2519 นั้นเข้าใจว่าจะเป็นพระธรรมเทศนาในโอกาสสำคัญครั้งสุดท้ายของหลวงพ่อ เพราะท่านจากวันอาทิตย์ท่านเพียง 7 วัน เชื่อว่ายังไม่มีการพิมพ์เผยแพร่หลายนัก แม้จะเป็นพระธรรมเทศนาที่ท่านแสดงต่อพระภิกษุก็ไม่มีบัญหาอันใดว่าจะมีประโยชน์น้อยต่อชาวราษฎร

หนังสือเรื่องหัดใจเป็นหนังสือเก่าขาดวิน แต่งก่อนร.ศ. 128 โดยท่านจางวงศ์อยู่ เหล่าครรภารที่สมบูรณ์กว่าหนึ่งปีไม่พบ ฉบับที่แก้ไขใหม่ลงวันที่ในค่าน้ำว่าวันที่ 26 กันยายน ร.ศ. 128 แต่สำนวนกระทัตตั้งสืบของเดิมไม่ได้ คิมย์ของท่านซึ่งขณะนั้นยังมีชีวิตอยู่ และทำกิจการงานเกี่ยวนี้องค์วัดเทพศิรินทร์ราวาสได้กรุณามอบภาพถ่ายของท่านให้พร้อมทั้งเล่าให้ฟังว่า ท่านเจ้าของเรื่องแก้ไขเป็นสำนวนใหม่เพราะเห็นว่า สำนวนเก่ารุนแรงเกินไป การที่นำฉบับเก่ามาถอดพิมพ์ก็เนื่อง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น และเพื่อรักษาตนจนบับซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นของมีค่ามีประโยชน์ให้คุณย้ายไป เพื่อท่านผู้อ่านจะได้พบเห็นคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวด้วยถ้อยคำสำนวนท่างกัน ซึ่งอันได้อันหนึ่งอาจจะถูกกับจริงนิสัยของบางท่านทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น

ข้อความจากพระไตรปิฎกได้คัดลอก หรือตัดตอนมาตามแต่โอกาสจะอ่านวัยเพื่อสนับสนุนความเป็นผู้ได้รู้มากเห็นมาก สดับมาก แต่ข้อความที่ต้องการให้ปรากฏชัดเจนหากไปประปนรวมอยู่กับเรื่องราวอันมากเรื่องด้วยกันก็จะทำให้ความสำคัญนี้เลือนไปอีกทั้งพระธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา นั้นเป็นทั้งคุณค่าและปริมาณหาที่สุดมิได้ ผู้สนใจจึงจะต้องขวนขวยศึกษาด้วยตนเอง อนึ่งความรู้ที่ได้จากการเห็น การอ่าน การสตั�บัรับฟัง เป็นเพียงเครื่องนำทางหรือจุดเริ่มต้น ต่อเมื่อจำได้ (สัญญาเกิดก่อน) แล้วนำมาใช้วัดรองพิจารณาในขณะจิตสงบจึงจะเกิดบัญญา (ญาณเกิดทีหลัง) เห็นเชิงความค้าสั่งสอน พระพุทธเจ้าจึงครรภ์ว่า “ดูกิริกษทั้งหลาย เขอทั้งหลาย จงเจริญสมารถ กิริมิจิตคงมั่นแจ้ว ย่อมรู้ชัดตามเป็นจริง ฯลฯ” และหทุมพ่อผันจึงสอนว่า “จิตรรวมเมื่อใด ก็ได้สำเร็จ บรรดาสำเร็จผลเมื่อนั้น จิตไม่รวมเมื่อใด ก็ไม่ได้สำเร็จบรรดาสำเร็จผล” ทั้งนี้ด้วยความต้องการให้คนที่อ่านได้ทราบถูกต้องโดยตรง

- นี่แหล่ ที่พวกรำพากันมาประกอบการบุญการกุศลเข้าวัด
เข้าวัว คนเข้าวัดนั้นน้อย เพราะคนตามมีคิมมาก จึงไม่เห็น
วัด ที่มาวัดนี้ต้องวัดทุกคนนะ
- เราทำกุศลมามาจึงได้ กุศลารมมามาคือกุศล คือความฉลาด พวกร
เรางั้งหล้าย คือพวกรฉลาดทั้งนั้น ที่มานี่ได้ พากันรู้จักกุศโล^{กุศล}
กุศล คือความฉลาด
- เรามาทำบุญให้รู้จักบุญ บุญมันอยู่ที่ไหน...ที่มา กันนี่แหล่
แสนทุกข์ แสนยาก แสนลำบาก พากันมาแสวงหาความงาม
ความดี หาบุญหา กุศล หาความสุขความเจริญให้พากันพึ่งรู้เพียง
เข้าใจ ว่าอะไรร่มั่นสุข อะไรมันเจริญ อะไรมันดี ที่มานี่
อย่างเดี๋ยวกันทุกคนทำยังไงมันถึงจะดีให้พากันรู้จัก ถ้าเราไม่รู้จัก
ของดีแล้ว จะหวังยังค่ามันก็ไม่ได้ของดี หา晦ดบี มันก็ไม่
ได้ของดี ถ้าเรารู้จักของดีแล้วมันก็หาไม่ยากนั้นอยู่เดียวหนึ่งก็ได้
- หงคฤห์สุดและบรรพชิตผู้เกิดสุกด้วยภัยหลังนี้ ไม่เห็นองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฯ นาพบูปะแต่ธรรมะคำสั่งสอนของ
ท่านที่ซึ่งแสดงไว้แล้ว
- หลังพ่อฝน

— สมัยนี้ ครูบาอาจารย์ อายุมากทุก ๆ ท่านทุก ๆ องค์ไปแล้ว
เวลาที่จะได้อบรมลูกศิษย์ลูกหามีน้อยเหลือเกิน เหตุะฉะนั้นเป็น¹
โชคดีที่เราได้มารอยู่ใกล้ชิด หรือปฏิบูรณ์ต่อยู่กับท่านครูที่จะศึกษา²
หาความรู้ความเข้าใจในแนวปฏิบูรณ์ ถึงเราจะไม่ต้องไขข่าวอยู่³
นานก็ตามชั่วครู่หนึ่งขณะหนึ่งก็ตาม พึงทำความศึกษาและพอ⁴
ใจในหน้าที่ของตน...ความรู้ที่เราศึกษานั้นไม่ใช่ว่าไม่ได้ใช้
เราจะอยู่หรือไม่อยู่ เราต้องใช้เป็นธรรมชาติ ชีวิตประจำวันของ⁵
เราหากขาดธรรมะเป็นเครื่องประกอบสนับสนุนเสียแล้วหากค่า⁶
ไม่ได้เลย พระพุทธเจ้าสอน "สอนจากคนค่าสุด คือธรรมราส⁷
ตลอดถึงพากเนศาสคร์ หรือพากลูกจ้างรับขนขาย หากเยื่อ⁸
ตลอดถึงสูงสุด พากพรหมณ์ สมณพราหมณ์ หรือพระมหา⁹
กษัตริย์"

— เพราะฉะนั้นจึงว่า เมื่อได้มารอยู่ใกล้ชิดครูบาอาจารย์ ได้¹⁰
พึงค่าอบรมสั่งสอน จึงให้พากันระลึกคิดถึงอยู่เสมอว่า เป็น¹¹
โอกาสอันดี โอกาสอันดีที่สุดที่จะได้มารอยู่เช่นนี้ แล้วก็เวลา¹²
ครูบาอาจารย์ ไม่มีเสียแล้ว เราจะไปหาพึ่งที่ไหน ชีวิตเป็น¹³
ของไม่แน่นอน ตายไปหมด ดูแต่บักลายนั้น พระกรรมฐาน¹⁴
ตายไป 4—5 องค์ บีบน้ำลายไปตั้ง 4—5 องค์ จะเอากรรม

ฐาน ครุนา อาจารย์ ผู้หลัก ผู้ใหญ่ บัน្តไปอีกองค์หนึ่งแล้ว
ท่านกว่าจะหมายนี้เอาไว้ พอนี้ใหม่ก็มีขึ้นมาแล้ว ไม่ทราบว่า
อย่างไร ยังกีองค์ต่อไปอีก...

พระอาจารย์เทศก์ เกศรังสี

27 ส.ค. 19

แสดงต่อนางก諮詢นัมสมพาร 2519

เมื่อหลวงพ่อฟันสอน

- พระพุทธเจ้าให้นั่งพิจารณา และให้เข้าวัดทุกวัน
- วัดอยู่ที่ใจ ทุกคนต้องเข้าวัดทุกวัน
- เวลาสมารถ เวลาเก็บน้ำทุกวัน พากันหมั่นนั่ง ถ้าไม่นั่งสมารถ แล้ว กล่องวันก็ติกกล่องคืนก็ตี ขาดทุน
- ไม่รู้ว่าจิตของเรานี่เป็นอย่างไร มันดีหรือมันชั่ว มันสุขหรือมันทุกข์ มันหลงหรือไม่หลงให้รู้จัก
- ถ้าเรา_n_ แล้ว_n_ ดู มิใช่นั่งหลับหูหลับตาเฉย ๆ นั่งเพ่งดูจิตของเรา ก็ให้กาวาเนเพ่งเพื่อจะรู้ สามารถดูเพื่อจะรู้
- เพ่งเล็งใจของเราให้ดี
- เอหิบสสิโก จงเรียกร้องสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม มาตรฐานธรรม นามธรรมนี้ รูปธรรมคืออัตถภาพร่างกายของเรา นามธรรมคือดวงใจของเรา ผู้ใดผู้หนึ่งกับปูรุ่งแต่งนี้เรียงว่านามธรรม เราต้องน้อมเข้ามาดูตรงนี้ ให้เข้าวัด วัดอยู่ที่ตรงนี้ การได้ยินได้ฟัง ลักษณะพึงเฉย ๆ ไม่ได้ เราต้องกำหนด ตรงจิตของเรา

- เรากำเพงกวนฯ แบปลว่าเลือกเพ็นหัวใจของเรา เลือกเพ็น เพราะเหตุได ใหรู้จักสิ่งนั้นดี สิ่งนั้นไม่ดี สิ่งนั้นเป็นธรรม เป็นวินัย สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อความพันทุกข์ สิ่งนั้นไม่เป็นไป เพื่อความพันทุกข์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อทุกข์...เพ่ง...
- การกวนากํ ไม่ใช่อนไกล มาเลือกเห็นหัวใจของเราตัวของเรา หัวใจของเรา ใจนี้มันมีหลาอย่างมนุษย์มี 7 จำพวก นั่นแน่ มนุษย์ทั้งหลาย แนะนำ เรากำเพงกเพ็นเอาซี เช่น มนุษย์อย่างไรถึง 7 จำพวก มนุษย์อันเดียวในเท่านั้นมัน เป็นไปได เช่น มนุสสติรัตน์ใน เป็นอย่างไร...มนุสส- เปโตร...มนุสสติวะ.....มนุสสเทโว.....มนุสสพุทธมา..... มนุสสอรุหตุโต...มนุสสพุทธໂ
- พระพุทธเจ้าให้นั่งพิจารณาคุ และใหเข้าวัดทุกวัน จะนั่ง อุ้ย กด จะนอนอยู่ กด กราบทิพังของเราเสียก่อน คือกราบ ครวงที่หนึ่ง “พุทธ” นิกถิ่งพระพุทธเจ้าเป็นทิพังของเรา กราบครวงที่สอง “ธัมโม” นิกถิ่งพระธรรมเป็นทิพังของเรา กราบครวงที่สาม “สังฆ” นิกถิ่งพระสงฆ์เป็นทิพังของเรา เข้าวัดพกันนี้แหละ เอาใจของเรานิกพุทธ ธัมโม สังฆ สามทนแล้วมารวมว่า พุทธ พุทธ พุทธ คำเดียว รัก

มากาย หลับตา งั้นปาก ดันก็ไม่กระดูกกระดิก ระดึกพุทโธ
ไว้ในใจนี้แหละ เช้าวัดกันตรงนี้

- วัดเพื่อเหตุใด เพื่อให้รู้ว่าใจเรา哪 ดีหรือไม่ดี ใจดีเป็น
อย่างไร ใจเราดีก็มีความสุขความสบาย เมื่อนอก เมื่นใจ ไม่
เดือด ไม่ร้อน พุทธ กายเราเบิกบาน พุทธ ใจเราสว่าง
ไสว พุทธ ใจเราผ่องใส เหมือนน้ำใส กระจกใส หรือ
แก้วใส เห็นตน เห็นบุคคลอื่น มองเห็นเรา มองเห็นเข้า
มองเห็นงาน มองเห็นการ มองเห็นความสุข ความทุกข์
ของเรา

- พุทธ ใจเบิกบาน ใจเยือกเย็น ใจสว่างไสว
- พุทธแล้วรู้ว่าใจดีหรือชั่ว
- ดู(พิจารณา) เพื่ออะไร เพื่อว่าเราทั้งหลายต้องการความ
พ้นทุกข์ ทุกข์ทั้งหลายนั้นอยู่ที่นี่ คือที่ใจของเราเอง จงมา
คุ้ยวังนี้ ไม่ใช่คุ้ยวังอื่น เราจะมาพิจารณาข้อนี้ เพื่อเหตุใดเล่า
เพื่อไม่ให้โศกเศร้าโศก เมื่อเราทั้งหลายจะต้องผลัดพราง
จากของรักของเจริญใจทั้งสิ้นไป เมื่อผลัดพรางจากไปแล้ว
เราจะมีความโศกเศร้าโศกอาลัยระดึกถึงซึ่งกันและกัน นี่
เราปริบมาพิจารณาเสียตั้งแต่เวลาที่เรารอยู่นี้ เวลาเราจะจาก
ไปจะได้ไม่ห่วงใยอะไรสักอย่าง

- นั่งเพ่งดูจิต เพ่งดูพระเหตุใจ เวลาอยากรู้ว่าจิตของเรานี้ อะไรอยู่ในชั้นใด ในภูมิอันใด ในกพอันใด อยู่ในชั้นที่ศีห์หรือ ชั้นที่ชัว
- ให้เข้าวัด วัดอยู่ที่ตรงนี้ จะได้รู้จะได้เห็นความสุข มิใช่อ่อน สุข นอกจากใจเราสองบ้างแล้ว ไม่มีอื่นสุข
- ทุกที่ เพาะจิตของเราฟังช้านรำคาญ ความทະเยอทะยาน ดันตน ความกระวนกระวายและความเดือดร้อน นี้เป็นทุกที่
- เมื่อใจเรามีดีแล้วให้รู้สึก และนึกพุทธ พุทธเข้ามานาน กว่าจะหายครั้นใจเราตีแล้ว ความชั่วทั้งหลายก็หายไปหมด เปรียบอุปมาเหมือนความมิต เมื่อเวลาจุดไฟขึ้น ความมิตก็ หายไปเองฉันใด เมื่อใจเราตีแล้ว ความชั่วทั้งหลายก็หาย ไปฉันนั้น
- ถ้ากลัวผีกลัว魍魎 ให้นึกพุทธ พุทธเข้ามามา ความกลัวก็จัก หายไป จะกลัวทำไม่ถูก ผีขณะที่ใจเรามีดี ก็นึกพุทธ พุทธเข้ามามา พุทธคือความรู้ เมื่อเรารู้แล้วสิ่งที่ไม่ดีก็จัก หายไป ถ้าใจมันขี้เกียจขี้ครัวันก็ให้นึกพุทธเข้ามามา
- ขี้เกียจ ขี้ครัวัน ก็พุทธเข้ามามา กลัวผี พากวยชนกพุทธ เข้ามามา

- เราไปเป็นกิจจังอะไรอยู่ ก็ไปอยู่ที่นั้น จิตย์ความณ์ได้อยู่... ก็ไปอยู่ที่นั้น
- เมื่อเราเห็นเป็นเช่นนี้แล้ว ไม่ใช่อันทุกข์ยาก เมื่อใจเราไปยึดสิ่งไม่ดีกรีบนิกพุทธ พุทธ พุทธ ตั้มมันเสีย ธรรมมันเสีย ปกติต่อไป เช้าใจไว้
- เมื่อพิจารณาดูแล้วว่ากรรมดีเป็นยังไง กรรมชั่วนี้เป็นยังไง ก็ให้เลือกเพื่อนเราแต่กรรมดีซึ่ ภานุ พุทธ พุทธ พุทธ ทำใจให้เบิกบาน
- เพ่งเลึงใจของเราให้ดี เรารอยากสุขใจของเราเป็นสุขหรือยัง เรารอยากได้บุญ ใจของเรานี่เป็นบุญหรือยัง เรารอยากพ้นทุกข์ ใจของเราพ้นทุกข์หรือยัง เรารอยากดี ใจของเราดีหรือยัง
- จะไปหาความสุขที่ไหนเด้อ จะไปหาความสุขตามข้าวตามข่อง เงินทองไม่ใช่ทั้งนั้น จะหาความสุขจากทำกิจกรรม ไม่ใช่ทั้งนั้น ความสุขนี้ต้องทำหัวใจของเราให้มันนิ่ง พุทธ พุทธ ทำใจให้เยือกให้เย็น ทำใจให้เบา ทำใจให้สนใจแล้ว หัวใจเราง่ายแฉ้ว ภาระงานมันก็easy ข้าวของเงินทองก็easy ชาวบ้านร้านค้าก็easy ประเทศไทยก็easy
- จิตของเรานี่งอยู่มันก็ไม่ได้สร้างบำบัดสร้างกรรมอะไร มันวางแผนอยู่มันก็หมดบำบัดกรรม หมดดวงนั้นแหล่ะ ไม่

ใช่หมาดก่อน คือจิตของเรามีกรรม กรรมทั้งหลายก็ไม่มี
จิตของเรามีมี ความช้า ความช้าทั้งหลายก็ไม่มี จิตของเราร
ไม่มีทุกข์ ความทุกข์ทั้งหลายก็ไม่มี จิตของเรามีอย่าง
ความอยากรู้ทั้งหลายก็ไม่มี

- เมื่อใจเราสงบนึงอยู่นี่แหละ ความเป็นสุขอยู่ที่เรา
- พิจารณาดูซึ้ง อย่าไปพึ่งอื่นซึ้ง พึ่งดวงใจของเราให้มันแน่นอนลงไปซึ้ง เชื่อมั่นลงไปซึ้ง
นี่เป็นข้อปฏิบัติ นี้ทดสอบมาซึ้ง ก็ขอตั้งมั่น ดังที่ข้างต้น
- เราให้ทาน ร้อยหน พันหน ไม่เท่านั้นสามารถเดียว มีผลงานนิสัยมาก
- การให้ทานรักษาศีล ร้อยครั้งพันครั้ง ก็ไม่เท่ากับนั้น ภารนาครั้งเดียว นั้นภารนาร้อยครั้งพันครั้งกุศลที่ได้ก็ไม่เท่ากุศลที่จัดสรบน เป็นสมารถ เกิดบัญญາเพียงครั้งเดียว
- เราท่านบุญที่สุด เวียกว่าปรภินบุชา บุชาอย่างเลิศอย่างประเสริฐแท้ หาปริมาณไม่ได้ พระพุทธเจ้าท่านแต่ก่อนนี้ ท่านให้ทานนับเป็นสองไขยท่านจึงสำเร็จ เมื่อท่านพึงสำเร็จ ท่านก็นั้นสามารถภารนา นี้เวียกว่าปรภินบุชา บุชาอย่างเลิศ อย่างประเสริฐแท้ เราเห็นด้วยสุขตัวทุกข์ เห็นแจ้งประจักษ์

ด้วยใจของเรา เชื่อมันอย่างนั้นแล้ว ต่อไปนี้แหละ เรา
ได้ยินได้ฟังแล้ว โอปนยิโก น้อมเข้าไปถึงจิตของเรา ก็จะ
สั่งเปลี่ยนตนของตนนี้ให้หล่อคล้ายผู้ปฏิบัติดินนั้นแหละ จะรู้เอง
เห็นเอง นี่แหละจะรู้เองเห็นเอง สันทิภูติโก หากผู้ปฏิบัติ
ไม่รู้แล้วคนอื่นจะสอนให้สักเท่าไร ก็จะไม่เชื่อไม่ฟัง คำ
สอนของพระพุทธเจ้าท่านก็枉ไว้ คนทั้งหลายไม่เชื่อไม่ฟัง
แล้ว ถ้าเราไม่เป็นถ้าเราไม่เห็น ถ้าเราเห็นแล้วก็หายสง-
สัย...โอ...สุจิริวิชุ ฯ ทุกชั้นจิริวิชุ ฯ ดีจิริวิชุ ฯ ชั้นจิริวิชุ ฯ เห็น
อย่างนั้นแล้ว ผู้ปฏิบัติเราจะจะพ้นทุกชั้นพ้นที่ไหนทุกชั้น ไม่
ใช่พ้นตรงพื้นาากาศ พ้นที่ตัวของเรา คือจิตของเราไม่ทุกชั้น
นั้นอยู่นี้เรามาไม่ทุกชั้น มันพ้นทุกชั้น จิตยังมีทุกชั้นอยู่มันก็ไม่
พ้นทุกชั้น

- จิตเรามาไม่ทุกชั้น จะเอาอะไรมาทุกชั้นล่ะ
- นี่เรามีความณ์อันใดเป็นที่อยู่ของจิตของเรา เราเก็บเพ่งคู มัน
หลงอะไรเล่า หรือไม่หลงก็ให้รู้จัก
- ต่อเมื่อเรามาพิจารณาสั่งขารว่างกายเรานั้นมันไม่เป็นแก่น-
สาร ไม่มีสาระอะไรสักอย่าง เห็นแต่ชาติทั้ง 4 คืน น้ำ
นม ไฟ ประชุมกันเข้า มันไม่เป็นตัวตน สัตว์ บุคคล เราย
เข้า พอยิ่มันเห็นเป็นอย่างนี้ จิตมันก็ว่าง

- เห็นแต่ ตา หู จมูก ฉัน กาย ใจ ของเรา เราก็เห็นสังขาร ของเรา เราก็เพ่งดูทั้งกลางคืน กลางวัน ทั้งเดิน ทั้งยืน เห็นสังขาร ว่า กายนี้มันไม่เป็นแก่นสาร ไม่เป็นสาระอะไร สักอย่าง เราก็เพ่งดูกรรมฐานนี้
- เป็นอย่างนั้น ไปพิจารณาให้มันเห็นในตัวของเรา สันทิฐิ-
ฐิโก ผู้ปฏิบัติรู้เอง เห็นเอง นี่จะ ต่างคนต่างทำอยู่ในความ สงบ อุปนิสั�ดิ อย่าพา กันไปหลงในอื่นมาก ในวัตถุ
มาก ศึกษาเล่าเรียนก็ต้องการความสงบนี้
- เห็นมาแล้วต่อไปต่างคนต่างทำ หัดเดินจงกรรม หัดนั่งสมาธิ เดียววนิพากเราไม่ได้รู้เราใจใส่ตรงนี้ ถ้าไม่ทำตอนนี้แล้วก็ เลยไม่รู้จักศาสนา เลยไม่รู้จักรรม ไม่รู้จักวินัย ไม่รู้จักขอ ปฏิบัติเป็นอย่างไร มารค默เป็นอย่างไร ก็เลยไม่รู้จัก นรกร เบ็นอย่างไร สวรรค์เบ็นอย่างไร เลยไม่เชื่อ เลยไม่เชื่อบุญ เชื่อบาป ไม่เชื่อศาสนา
- ถ้าเราเห็นพิจารณาอยู่แล้ว โลกอันนี้ไม่เป็นสาระอะไรสัก อย่าง จิตมันก็ไม่หลง ความทະเบียหะยานดันวน ความกระ วนกระวายแล้วความเดือดร้อน มันก็สงบเป็นคิล สงบ เมื่อสนาชา เมื่อสนาชาส่วนแล้ว มันก็ใส มันก็เฉยรู้เท่า

- สังขาร รู้เท่าวิญญาณของเรา เป็นอย่างนั้น สังขารความ
ประุ่งแต่งตีช้า เรายิ่งรุ่งเรือง เราแต่งเรื่องเอง ปฏิสนธิวิญ-
ญาณมันไปก่อภพ ก่อชาติ ก่อกรรม ก่อเวร มันไปก่อที่ไหน
เพ่งดูให้มันรู้มันเห็น
- ท่านให้พิจารณาถูกกับใจของเราท่านนี้ ปริมพกาลศาสนากว้างศอก ยิ่งๆ หนาคิน
  - ท่านให้พิจารณา พุทธ ให้มันรู้แจ้งเห็นจริง สัจธรรมทั้งหลาย ให้พากันรู้จัก ความเกิดก็มี สิ่งไม่แก่ก็มี สิ่งไม่เจ็บก็มี สิ่งไม่ตายก็มี นี่เราดูจากสิ่งนี้เกิด สิ่งนี้แก่ สิ่งนี้ตาย เวลา ก็ควรพิจารณาดู สิ่งใดไม่เกิด สิ่งใดไม่แก่ สิ่งใดไม่เจ็บ สิ่งใดไม่ตายเล่า เราย่าไปนิเก้ออื่น ให้นึกถึงดวงใจของเรา
  - ดวงใจของเราอยู่นึงภายใน มันไม่ส่องไปข้างหน้า ไม่ข้างหลัง ข้างซ้าย ข้างขวา ข้างบน ข้างล่าง ดังจันเพาะตรงกลาง ผู้รู้ นึงอยู่นั้นแหละ มันก็ไม่ตายแล้ว
  - นามธรรมคือผู้รู้นี้ เป็นของไม่แตกไม่ทำลาย และไม่เป็นของสัญชาติ เป็นแต่รู้เท่านั้นเราก็เพ่งถึงความรู้น้อย ความรู้นี้ไม่ใช่สุข ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่ดี ไม่ใช่ชั่ว ความพันทุกข์ มันจะพ้นคราวนี้

ธรรมเทศนาของพระอาจารย์ พัน อาจารย์
วันปีกุนที่ ๒๔ ส.ค. ๑๙

...พากันตั้งถิ่น ตั้งฐาน ตั้งวัสดุ ตั้งวา พากันนานาช
แล้วพากันประกอบความพากความเพียรเป็นอย่างไรเด้อ ? ได้
ความยังไงนานาชในศาสตรานี้ ๑๕ วันมาประการศึกษาของเราที่
หนึ่ง นักข้องเรามิใช่อื่นไกลหรอก สามอย่างเท่านั้น คือ ศึกษา
สมการ บัญญา นี่จะทำอย่างไรจิตของเราจะได้เป็นศิล เราต้อง^{ดู}
พิจารณา ศึกษามิใช่อื่นไกล กายของเราวาจารของเรา ใจของ
เราเป็นศิล คือท่านให้ละเอียด เว้นไทย ให้ดี เว้นไทย ไทยหงหงสัย
หงหงดอย่ากระทำ ทำให้เป็นทุกข์เป็นไทย เพราะฉะนั้นเราถึง
สวัสดิ์ไปแล้ว ออกต้น ทุกกฎ เสียโย บังชา ตับปดิ ทุกกฎ นั้น
แหลม ความชัวไม่ทำเสียดีกว่า เมื่อผู้ได้กระทำความชัวแล้ว มี
ความเดือดร้อนเมื่อกายหลัง.. แนะนำ.. มันเป็นอย่างนี้ ไม่มีใคร
เดือดร้อน เวลาผู้เดือดร้อนเราผู้กระทำ เพราะฉะนั้นอย่ากระทำ
ความชัวดีกว่า เวลาสำรวมกายของเรา สำรวมว้าชาของเรา สำ
รวมใจของเรา นั้นพระปีกุนที่ นี่จะสำคัญมาก ปฏิคิริยา
ปฏิบัติ โmontกุ้งคือความพันทุกข์พันภัย พันภิเศษจัยใจ พันความ
ชัวหงหงสัย นี่มันเป็นอย่างนี้ให้พากันสำคัญและให้พากันประ

กอบความพากความเพียร เดินทางกรรม นั้นสามารถนาในอิริยา-
บททั้งสี่ นีจะให้พา กันสำรวมเราทำไปแล้ว การนั้น การนอน
การเดิน การยืน ท่านก็สอนหมดทุกสิ่งทุกอย่าง ในพระป崖-
โนกซ์ เพราจะนั้นกิจขุป崖โนกซ์ต้องรู้จัก นีจะต่างคนต่างสำ-
รวมระวังแล้วรักษาโดยทั้งหลายทั้งนั้น บริสุทธิ์แล้วก็ทำกาย
ของเราเป็นปกติ ใจปกติ ความปกติ กายปกติใจนี้แหละ ทำให้
ได้รับความสุข ความสบาย นีจะให้พา กันเข้าใจ นีจะเรามาบัวช
นีแล้ว พากันโภนค้า โภนผม นุ่งเหลือง ห่มเหลือง แล้วเรา ก
มุ่งที่จะมีความสุขความสบายมิใช่อื่นไกล เราทำภาระงานทุกชั้น
ทุกอย่างก็ต้องการความสุขความเจริญและความก้าวหน้า เรา ก
มาพิจารณา เมื่อเรามารักษาศีลนี้ านิสังเมือนนี้จะนำไปเพื่อ
ความสุข ความเจริญ เรายมาธิ เรา กันนั่งทุกวัน พากันหมั่นนั่ง
ถ้าไม่นั่งสามชาติแล้ว กลางวันก็ติกกลางคืนก็ตixaดทุน เพราจะเหตุ
ให้ไม่รู้ว่าจิตของเราเป็นอย่างไร มันดิหรือมันชัว มันสุขหรือ^{ชัว}
มันทุกซ์ มันหลงหรือไม่หลง ให้รู้จัก ถ้าเรา นั่งแล้วนั่งดู มิใช่
นั่งหลับหลับตาเฉย ๆ นั่งเพ่งดูจิตของเรา เพ่งดูเพราจะเหตุให้
เรารอยากรู้ว่าจิตของเรานี้จะ ออยู่ในชั้นใด ในภูมิอันใด ในภ
อันใด ออยู่ในชั้นที่ดิหรือชั้นที่ชัว ให้รู้จักในภพทั้งสาม ให้เพ่งดู

ภาพทั้งสามคือ ภาพรูปภาพ อรูปภาพ นี่ที่อยู่ของเรานอกพื้นที่ เวียนว่ายตายเกิดอยู่นี่ คือภาพหนึ่งให้พิจารณาแบ่งเป็นสองนัย นัยหนึ่งคือจกามภาพชรสวัรค์ นัยหนึ่งเป็นอบายภูมิ นี่เราจะได้อันใดเป็นจกามภาพชรสวัรค์ และอบายภูมิในภาพนั่น คือจิตเรามันหลงในรูป มันอาศัยรูป เสียง กดีน รส โภค-รูปพารามณ์เหล่านี้ ถ้าจิตของเรามองไส มีความสุขความเจริญได้ เราควรเข้าใจ ที่เป็นอบายภูมิทั้ง 4 จิตเรามาไม่ผ่องใส จิตวุ่นวายเดือดร้อน มันให้ไปเป็นเปรต อสุรกายหิวอิ่มตัวสับ เป็นสัตว์เคราะห์ฉาน เป็นนรก คือนรกรักความทุกข์ความยากในจิตใจของเราทุกรูปทุกนาม เพ่งพิจารณาดูซิ มันเป็นอย่างนี้ไหม ? จิตใจของเรา มันเป็นอย่างนี้แล้ว ก็ให้กวนานเพ่งเพื่อจะรู้ สมาริคุณเพื่อจะรู้นี่จะให้พากันเพ่งเล็งดูอย่างนี้ นี่ละ การภาพแบ่งออกเป็นสองนัย จิตเคราะห์มองไปอบายภูมิ จิตผ่องใสไปยกามภาพชรสวัรค์ จิตใจของเราทั้งเที่ยวไปในภาพนี้ เมื่อรูปรส กดีน เสียง โภค-รูปพารามณ์ ในกามารามณ์ รูปารามณ์ สักพารามณ์ คันธารามณ์ นี้เป็นอารมณ์อยู่ของจิต นี่เรามีอารมณ์อันใดเป็นที่อยู่ของจิตของเรา เราเก็บเพ่งดู มันหลงอะไรเล่า หรือไม่มีหลงก็ให้รู้จัก นี้ข้อสำคัญ แล้วเมื่อจิตของเรา

วางแผนจารุปารมณ์ กามารมณ์ สัทพารมณ์ คันธารมณ์ ภายนอก
เหล่านี้ ให้มีแต่อย่างใดอย่างหนึ่งแต่ตัว หู จมูก ลิ้น กาย
ใจของเรา เราก็เห็นสังขารของเรา เราก็เพ่งดูทั่วกลางคืน
กลางวัน ทั้งเดิน ทั้งยืน เห็นสังขารร่างกายนั้นมันไม่เป็นแก่น
สารไม่เป็นสาระอะไรสักอย่าง เราก็เพ่งดูกรรมฐานนี้ ถ้าเมื่อ
จิตเห็นซึ่งเหล่านี้แล้วอยู่ในนี้ ไปปักกามาพจรสวรรค์ฝ่ายเดียว
บีดอบายกุณติแล้วให้รู้จัก ต่อเมื่อเราพิจารณาสังขารร่างกาย
เราดี มันไม่เป็นแก่นสาร ไม่มีสาระอะไรสักอย่างเห็นแต่
ราศุทั้งสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ประชุมกันเข้า มันไม่เป็น
ตัวตน สัตว์บุคคล เรา เขา พอจิตมันเห็นอย่างนี้ จิตมัน
ก็ว่าง ละจากรูป รูปภาพ พอจิตละจากรูปภาพนี้แล้ว จิตก็เข้าถึง
อรุปภาพ อรุปภาพเหลือแต่จิตอันเดียว มันไม่สุข ไม่มีตัว ไม่มี
ตน ไม่มีสัตว์ไม่มีบุคคล ไปยังดิอาเป็นที่ว่าง ๆ นี้เรียกว่าจิตนั้น
ไปอรุปภาพ เมื่อคับขันซึ่งไปเราก็ไปอรุปพรหม เป็นอย่างนั้น
ไปพิจารณาให้มันเห็นในตัวของเรา สันทิฐรูปโก ผู้ปฏิบัติรู้เอง
เห็นเอง นั่จะ ต่างคนต่างทำอยู่ในความสงบ อยู่ในนักตาม อย่า
พากันไปหลงในอื่นมาก ในวัตถุมาก ศึกษาเล่าเรียนก็ต้องการ
ความสงบนี้ ภายนอกประเทศไทยยังไม่สงบ นี่...ตัวเรายังไม่

สูง จะพึงพาอาศัยอะไรได้เล่า... ก็ช่วยอาศัยพุทธศาสนา นี่ คือ
 จิตอยู่ได้ เห็นมาแล้วต่อไปต่างคนต่างทำ หัดเดินจงกรม หัดนั่ง^๔
 สมาธิ เดียวนี้พวกเรามีมีค่อยเอาใจใส่ตรงนี้ เออ ถ้าไม่ทำตอน
 นั้นแล้วก็เลยไม่รู้จักศาสนา เลยไม่รู้จักร่วม ในรู้จักวินัย ใน
 รู้จักข้อปฏิบัติเป็นอย่างไร มารคผลเป็นอย่างไร ก็เลยไม่รู้จัก
 นรกเป็นอย่างไร สวรรค์เป็นอย่างไร เลยไม่เชื่อ เลยไม่เชื่อบุญ^๕
 เชื่อบาป ไม่เชื่อศาสนา เพราะฉนั้นจึงอยู่ไม่ได้ เป็นพระก็อยาก
 สักอยากรหา ไปหาอะไร ถ้าเราเห็น... พิจารณาอยู่แล้ว เรื่องมัน
 เป็นอย่างนั้น เห็นพิจารณาอยู่แล้ว โลกันนี้ไม่เป็นสาระอะไร
 สักอย่าง จิงมันก็ไม่หลง ความทະเยอทะยานตนรุน ความกระ
 วนกระวาย แล้วความเดือดร้อน มันก็สูงบเป็นศีล สูงเป็น^๖
 สมาริ เมื่อสมาริสูงแล้ว มันก็ใส มันก็เลยรู้เท่าสังขาร รู้เท่า
 วิญญาณของเรา เป็นอย่างนั้น สังขารความปรุ่งแต่งดีชัว เรา
 ปรุ่งເօາເօງ ເວແຕ່ງເօາເօງ ບົງສົນຮົວິຫຼຸງອຸພາມນັນໄປກ່ອກພ
 ກ່ອຊາດ ກ່ອກຮົມ ກ່ອເວຣ ມັນໄປກ່ອທີໃຫນ ເພື່ອໃຫມ້ຮູ້
 ມັນເຫັນ ອຍ່າສໍາຄັນບວຊໃໝ່ ບວຊເກົ່າ ໃຫຮູ້ຈັກ ນີ້ເວສໍາຄັນບວຊ
 ໃໝ່ ສໍາຄັນບວຊເກົ່າ ສ່ວນນີ້ໄສສໍາຄັນ ສໍາຄັນທີ່ຈີຕເວນວິສຸກ
 ພຣີໄມ່ນວິສຸກ ໃຫຮູ້ຈັກຄວາມນວິສຸກທີ່ຫຣີໄມ່ນວິສຸກທີ່ອັນນັນ
 ເພື່ອທັງກລາງຄືນກດາງວັນ ທັງນັ້ນອນ ເດີນຍິນ ຈີຕເຮມນັ້ນຂອງ

อะไร มันค่าอะไรอยู่ มันหลงอะไรอยู่ให้รู้จัก นี้จะเป็นข้อปฏิบัติ เรามาเพ่งกวนนา แปลว่า เลือกเพ็นหัวใจของเรา เลือกเพ็นพระเหตุใด ให้รู้จักสิ่งนั่นดี สิ่งไม่ดี สิ่งนั่นเป็นธรรม เป็นวินัย สิ่งนั่นเป็นไปเพื่อความพันทุกข์ สิ่งนั่นไม่เป็นเพื่อความพันทุกข์ สิ่งนั่นเป็นไปเพื่อทุกข์ เพ่ง เมื่อรู้จักสิ่งนั่นไม่เป็นไปเพื่อพันทุกข์แล้ว เราประกอบอยู่ในทุกข์นี้เราอยู่ในทุกข์ ถ้าเราไปยึดเอาสิ่งนั่น

สิ่งนั่นเป็นไปเพื่อไม่ดี เราถ้าไปยึดเอาสิ่งนั้นเราก็เป็นไปไม่ดี เราไปก่อภัยไม่ดี นี่เรารู้จักสิ่งนั่นดี จิตเราติดความสุขความสนหาย สิ่งนั่นนำเรามีความสุขความเจริญจิตเราพันทุกข์นี่เข้าใจไหม

จากนี้ต่อไปให้พากันนั่ง ถ้าไม่ดูให้มันรู้จัก ไม่รู้จักมันเป็นอย่างไร—ทุกข์ มันเป็นอย่างไร—สุข ได้ยินแต่เขาว่า สวรรณ์ก็ได้ยินแต่เขาว่า นรก็ได้ยินแต่เขาว่า นิพพานก็ได้ยินแต่ท่านว่า แนะนำ ครก็ว่าได้ทุกคน สวรรณ์ นิพพาน นรก เราก็พากันดูนี้ ผู้ปฎิบัติจึงจะรู้เองเห็นเอง “สันทิภูติโก” เรายไม่รู้แล้วคนอื่นจะสอนเราก็ไม่เชื่อ คือเปรียบอุปมาเหมือน เกลือมันเค็ม ถ้าเราไม่ชินดูเราก็ไม่เชื่อว่าเค็มนั้นเป็นอย่างไร ก้าเราซิม โอ เค็มเป็นอย่างนี้ เมื่อจิตของเรามันสงบลงไปมัน

เห็นทุกชัย มันได้รับผลความทุกชัย โอ ทุกชัยเป็นอย่างนี้ให้รู้จัก
อย่างนั้น ให้รู้สุขมันเป็นอย่างนี้ เห็นในตนของเรามันพ้น
ทุกข์มันเป็นอย่างนี้ จิตของเรารู้เห็นในตนของตน ให้เชื่อคำ
ธรรมะ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ท่านวางไว้ ท่านไม่ได้
วางศาสตร์ไว้ในบ่าดง ต้นไม้ ภูเขาเลากา วางไว้ที่กายที่ใจของ
เราเท่านั้น ท่านก็ให้ที่ใจของเรา กายกับใจของเรานะเท่านั้น ปริมพ-
ชาลศาสตร์กว้างศอกยิ่ววาวาหนาคืบ พิจารณาตอนนี้ เวลานี้ เรา
ก็มีกายกับจิตเท่านั้น อย่าไปหลงกาย รู้ปัจจังกายของเรานี้ไป
หลงอะไร อุบัติชายก็สอนเรารูปธรรมชาติเป็นสามเณร นี่
เป็นเครื่องมือพิจารณาให้รู้ให้เห็น กายสัมภาร ร่ายกายนี้เป็น
ตัวเป็นตน สัตว์ บุคคล มันเป็นไปได้ยังไง ท่านบอกให้พิ-
จารณาเริกว่า จะเปรียบโต มีหนังหุ้มอยู่โดยรอบ บุรุณนาณป-
ปการัสสะ อสุจิใน เต็มไปด้วยของไม่สะอาด มาดูซึ่กายเต็มไป
ด้วยของไม่สะอาด ให้พากันเพ่งดู จริงหรือไม่จริง เพ่งดูส่วนใด
ส่วนหนึ่งก็ได้ ที่เรามองเห็นก็ได้ กายในเต็มไปด้วยของไม่
สะอาด ลอกหนังดู เมื่อลอกออกดู กระดูก ตับ ไต ไส้เลือด ไส้
ใหญ่ อาหารเก่า อาหารใหม่ เพ่งดู อันนี้สิ่งนั้นมันสะอาดหรือไม่
สะอาด แล้วให้พิจารณาดู เมื่อเห็นดังนี้ จิตก็จะนิพพิพ
ความเบื่อหน่ายคล้ายจากรูป เสียง กลิ่น รส โภภรรภพารมณ์

ไม่ใช่อื่นไกล แล้วจิตของเราก็จะนิพพิทา ความทະเยอทะยาน
 ความตั้นนาน ให้พา กันเพ่งทั้งกลางคืน กลางวัน นี่พา กันเพ่ง
 พิจารณาให้รู้ให้เห็นว่ามันข้องอะไร คาดอะไร ข้องตรงไหน ก็
 แก้ตรงนั้น อย่าไปหา ถ้าไปหาแล้ว อยากเป็นโน้น เป็นนี้ เป็น
 ตัวเหา อย่าอยา ก หยุดความอยา กแล้วก็จะเห็น หยุดห้าแล้วจะรู้
 หายแล้วมันไม่รู้ หยุดห้าแล้วก็เห็นทุกชั้นมันอยู่ตรงไหน ก็เพ่งดูตรง
 นั้นให้มันรู้ ให้มันเห็น เออ ได้ยิน ได้ฟังในธรรมะ ธรรมคุณ
 และ “เอหิบสสิโก” จงเรียกว่องให้สัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม
 ห่านไม่ให้ไปดูธรรม มาดูธรรม นามธรรมนี่ดี รู้ธรรมก็
 คืออัตตภาพร่างกาย นามธรรมก็ใจของเราเท่านั้น เมื่อได้เห็น
 กายของเราแล้วผู้นั้นจะเห็นธรรม ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นจะเห็น
 พระพุทธเจ้า คนนั้นจะเข้าสู่ปรินิพพาน จะเรียนเท่าไก่
 ตาม ถ้าไม่พิจารณาเห็นธรรมเหล่านี้ ยังไม่รู้จักธรรม จะเรียน
 รู้ 5 พระคัมภีร์ก็ตาม ถ้าไม่เห็นอันนี้แล้วจะทิภูริมานะไม่ได้
 จะสักกายทิภูริไม่ได้ จะวิจิจฉาไม่ได้จะเสลิพพัตตปวามาสไม่
 “ได้ ความรู้ธรรมไม่ได้ ถ้าเราเห็นอย่างนี้แล้วการเทียบถือตน
 ถือตัวก็จะได้ นานะทิภูริ ก็จะได้ จะถืออะไร อุจจาระที่เราถ่าย
 ทุกวันเราเห็นใหม่จะ มันเป็นยังไง มันสวยงามยังไง เพ่งดู
 ซึ่งมุก ซึ่งเหงื่อ ซึ่งคล มันให้ลองกามาตามตัวนี้ คุณชิว่าเป็น

คนยังไงเล่า ว่าสวยว่างามยังไงเล่า เห็นยังไงไม่จะยังไงเล่า วิจิ-
กิจจะเป็นยังไงนั้น ก็คือเสี่ย ให้พากันเพ่งพิจารณาดูซึ่ง
วิจิจจากความทรงศัยเคล็บแคลงมันก็หาย ไอ้เป็นจริงอย่างนี้ ตัว
ของเรานั้นมันเป็นแต่ ชาตุคิน ชาตุน้า ชาตุล้ม ชาตุไฟ มาประ
ชุมกันเข้า สิ่งเหล่านี้ก็ถลวยเมื่อนานไปมันก็ถลวยลงไป ส่วน
ดินก็เป็นดิน ส่วนน้ำก็เป็นน้ำ ส่วนลมก็เป็นลม ส่วนไฟก็
ถลวยลงเป็นไฟ คล้ายอาการสรภาพเป็นจุดชาตุ วิญญาณชาตุ
จิตวิญญาณของเรานี้เล่า ? นี้ถ้าเราอบรมบ่มนิสัยของเราตี
ธรรมนี้ก็พาเราไปสุขคติ ถ้าเราอบรมไม่ตี จิตเราไม่ตี ธรรมนี้
กันไปทุกคติ นี้แหลกแห่งพุทธศาสนา เหตุนั้นให้พากันเพ่งเดึงดู
ไม่ต้องไปหา นี้พากันบวชแล้ว หน้าที่ของเราคือตีล สามารถ
บัญญាភ่า่านี้ เป็นหลักแห่งพุทธศาสนา นี้ก็ให้พิจารณาจิตของ
เรา เมื่อพากันได้ยินได้ฟังแล้ว พากันน้าไปประพฤติปฏิบูรณ์ตีก
หัดตนของตนเป็นไปตามหลักธรรม คำสั่งสอนนี้ แทนต่อไป
เราทั้งหลายจะประสบพบเห็น ความสุข ความเจริญ ดังได้
แสดงมาที่ เอวัง

ธรรมเนียมของพระอาจารย์ พัน อาจารย์

วันป្រៃត្តិទី ថ្ងៃ ៨ ក.ស. ២៥១៩

...พວກເຮົາ ກາຣປ្រឹນចີໃນພຣະພຸທ່າສະນາ ເຮົາກີປະສນ
ມາແລ້ວ ສິ່ງໄວເປັນພຣະພຸທ່າສະນາ ພຸທະະຄືອຄວາມຮູ້ ຊາດີຄືອ
ຄວາມເກີດ ນີ້...ພາກັນໄຫ້ຮູ້ຈັກ ວຸນແລ້ວກີດ້ວັນພວກເຮົາທຸກປຸກ
ນາມນີ້ເປັນພຸທ່າສະນາ ສະນາເປັນເຄື່ອງແກ້ທຸກໆແລະສະນາ
ເປັນເຄື່ອງດັບທຸກໆຍັງ...ແລະເປັນເຄື່ອງຊໍາຮະທຸກໆ ນີ້ເຮົາທັງໝາຍ
ທຸກໆມີມັນອູ່ທີ່ໃຫ້ແລ້ວ ?...ອະໄວເປັນທຸກໆ ໄທພາກັນຮູ້ຈັກທຸກໆ ໃນ
ທຽມຈັກກັບປວັດຕະສູດ ທ່ານນອກວ່າ ອິທັງໄຂ ປັນກີກຸ່າ ທຸກໆນັ້ງ
ອວຍສັຈັງ ມີດັ່ງນີ້ ກີກຸ່າວ “ດູກອ່ອນກີກຸ່າທັງໝາຍ ສັຈັງຂອງຈົງ
ທຽມນະຄືອະໄວແລ້ວ ? ຊາດີບ່າທຸກ່າ ທຸກໆຄືອຄວາມເກີດ ພາກັນ
ພິຈາລະນານີ້ໄທ້ມາກ ກາວິໂຕ ພහຸລິກໂຕ ທໍາໄທ້ມາກ ພິຈາລະນາໄທ້
ມາກ ພິຈາລະນາຊື່ງຄວາມເກີດນີ້...ເນື່ອເກີດມັນເປັນທຸກໆນັ້ນກ.. ເກີດ
ເປັນຄົນເປັນດັ່ວ...ເກີດເປັນຫວັດ ເປັນໄອ ເປັນໄຟ ເປັນຫນາວ ເກີດ
ວຸ່ນວາຍ ເກີດເຄືອດຮ້ອນ ມັນເປັນທຸກໆ...ແນ່...ໄທພິຈາລະນາກອງ
ທຸກໆນັ້ນນີ້ ທຸກໆເພຣະເຫດຸໄດ? ເພຣະຈີດຂອງເຮົາມັນຝຶ່ງສ່ານ ຈີດ
ຂອງເຮົາມັນກ່ອກພກກ່ອໜ້າ ຊາດີຄືອຄວາມເກີດ ກ່ອກຮົມ ກ່ອເວຣ
ກ່ອກຍ້ ສິ່ງທັງໝາຍທັງໝົດນີ້ທີ່ຈ່າວົມາ...ໄຫ້ຮູ້ຈັກ.. ພາກັນເຫັນ

เมื่อเห็นสิ่งเหล่านี้แล้ว...เรา ก็จะไม่เกิดอึคือต่อไป...แน่...เกิด
กรรมเกิดเวร เกิดทางเดาทางแวงกัน.. แน่..นี่...ไทยของมัน
วุ่นวายเตือดร้อน...พา กันให้รู้จักอย่างนี้ ให้รู้จักทุกข์คือความ
เกิดนี้ ตัวรากะ ตัวโภคะ ตัวโภยะ ตัวโมหะ นี้เป็นทุกๆ พา
กันหมั่นทำความเพียรพิจารณา เหตุนี้เราหึ่งหลายได้ยินได้ฟัง
และพา กันรู้แล้ว และอนึ่งให้พา กันดู และให้พา กันปฏิบัติและ
ให้พา กันพิจารณา เมื่อเราทำเราปฏิบัติ เราพิจารณาแล้ว มันก็
แก้ได้ เดียวมันแก้ไม่ได้ ก็ เพราะเราไม่ได้กวนฯ และเราไม่
ได้พิจารณา เมื่อเราพิจารณาเห็นแล้ว มันก็แก้ได้ นี้เราไม่ได้
พิจารณาแล้วก็เลยไม่ได้แก้ ได้ยินได้ฟังแล้วก็แล้วไป...ได้ยินก็
แล้วไป...ไม่ได้นำไปประถึก...คิดตรงในจิตใจของเรา ว่ามันจริง
หรือไม่จริง จิตนี้เมื่อเห็นแล้วก็ถอนรากะ ถอนโภคะ...โภยะ
โมหะ อวิชาต ตัณหา อุปahan กพ ชาติ เหตุนี้เราต้องปฏิ-
บัติของเรา ทำให้มาก พิจารณาให้มาก ผึกให้มาก นี่...อันนี้
ทุกๆที่สองเข้ามาอีก..ชรา.. ความເຜົ່າ ແກ່ชรา គ່າງວ່າ...ความ
ຊ້າຮຸດທຽມ ເຮັດຫຼາຍກໍຊ້າຮຸດທຽມໄປທຸກວັນ ຖຸກ
ເວລາ ທຸກນາທີ ໄນມີຄຣກຈະເຈີຍກ້າວໜ້າໄປໄດ້ ເහັນແຕ່ຄວາມ
ຊ້າຮຸດໄປ...ຊ້າຮຸດໄປ...ຕູ້ຊື້ ເຮັດມາ . ແນ່...ຢູ່ຢ່າ ດາ ຍາຍ ຢ້ອ
ຢູ່າດີພື້ນອັງ ຂອງເຮົາ...ໄຟ...ຂອງເຮົາ ເຮັດມາເහັນແຕ່ຄວາມຊ້າຮຸດ

ทรงโกรธไม่เป็นมติ ไม่เห็นว่ามันจะเจริญขึ้นไปได้...เออ...นี่ละ...
 ความชั่วรุคทรุณโกรธ ก็พิจารณาเห็น...ความแก่นเบ็นทุกข์...
 แน่...เราทั้งหลาย ถ้าอยากจะพ้นทุกข์ ทั้งคนอันนี้ มันเห็น
 อุย่างนี้...มันก็ถอนรากค้ำได้ ถอนโลกะ โภษะ โภณะ อวิชชา
 ดังหาน อุปាពาน กพ ชาติ เช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า...ยังผละ
 ราชสมบัติได้ ดังนั้นให้พากันเพ่งดู และกระทำ...ปฏิบูติ...ใน
 คำสอน ท่านก็ว่า...นี่...พยาริ ความเจ็บไข้ด้วยพยาริ...นี่...ยิ่ง
 ทุกข์ เจ็บทุกข์ เจ็บด้วย เจ็บตน เจ็บตัว เจ็บห้อง เจ็บใต้ ความ
 เนื้อ ความตัว ของเรา กล้ามเนื้อ...แน่น..เป็นหวัด เป็นไอ
 เป็นไข้ เป็นหนาว...นี่..ทุกข์เราก็รู้แล้วทุกคน เมื่อเวลาเห็น
 สิ่งนี้ว่าเป็นทุกข์แล้ว เราก็ไม่หลงในรูป ในโลกอันนี้...นั่น...
 เป็นอุย่างนั้น ถ้าเรามิ่งเห็นอันนี้แล้ว ก็หลงในรูป ห่องใน
 โลกนี้ เวียนว่าย ตายแล้วเกิด เกิดแล้วตาย...ตายแล้วเกิด ..อยู่
 นี่...สักกี่กัปปีกัลป์ อนันตชาติมา ให้พิจารณา อารมณ์สัญญา
 ของเราทุกวันนี้ถ้าเราคิดไปหน้า มันไม่คิดไปหน้า มันคิด
 ของเก่า..เออ..หมุนเวียนเปลี่ยนอยู่พอบ้านนั้น อารมณ์ก็ไม่ใช่
 อารมณ์ใหม่..ของเก่า..สิ่งใดเรายังไม่รู้ เราไม่ได้ยินได้ฟัง ได้
 เห็นแล้ว เราyangไม่ได้คิดตก... คิดของเก่า...ดูซิ ทุกคน...
 แน่น..สิ่งใดไม่เคยได้ยินได้ฟัง มันไม่คิดตก...คิดแต่ของเก่า...

ชั้น...เราเข้าใจเราคิดไปหน้า ที่จริงของเก่าทั้งหมด ให้พากันพิจารณา ให้มันรู้มันเห็น...นี่...เมื่อเจ็บไข้ด้วยพยาธิเกิดขึ้น ทันก็เข้าๆ แผล...นึกถึงความตาย ให้พากันพิจารณาในสิ่งอันน่าไปพิจารณาเพื่อเหตุใด เพื่อให้ถอนราศี ความกำหันดยิน ยินดี ถอนโลกะ ความโลกะ เทเบื้องทะยานอยากโน่นอยากนั้น... เพื่อจะถอนความโกรธ เพื่อจะถอนไม่หวะ...ความหลงนี่... อวิชาชา ความหลงนี้ พิจารณา ทิ่มทำความเพียร เดินทางกรรม นั้นสมารถ ภารนา ทั้งกล่องคิน กล่องวัน ในศาสตราท่านว่า อกกาลีโก ไม่เลือกการ เลือกเวลา ดุคุ เนินอย่างนั้นหมด ที่นั่นคน ว่าเป็นอรหัต อรหัต์ ไม่มี พระโสดา สกิทาคा อนาคตไม่มี... จะมีได้อย่างไร ?...ของเรามิได้ปฏิบัติให้ถึงโสดา มันก็ไม่เป็น พระโสดา มันไม่เข้าถึงสกิทาคาก็ไม่เป็นพระสกิทาคा เราไม่ เข้าถึงพระอนาคต มันก็ไม่เป็นพระอนาคตได้ เราไม่เข้าถึงพระ อรหัต อรหัต์ มันก็ไม่เป็นพระอรหัต์ มันเป็นอย่างไรเล่า ? ว่า ศาสตราหมดความหมาย มันหมดที่ไหนเล่า มวลคุมพลก็ยังมิอยู่ สววรรค์ นิพพานมิทั้งนั้น ที่อธินาย เกิด แก่ เจ็บ ตาย มันหมด ความหมายที่ที่ไหนเล่า ทุกชั้นทั้งหลาย เมื่อทุกชั้นมิอยู่ต่ำบันได ศาสตรา ก็ยังมิอยู่ต่ำบันนั้น เพราะศาสตราเป็นเครื่องแก้ทุกชั้น เรายังคงพิจารณาความอันนี้ให้มาก ทำให้มาก ดังนี้พวกเรามิ

ค่อยก้าว จิตวุ่นวายพุ่งช้านะเบื่อทะยานผุ่น ๆ นี่...ถ้าเราไม่
เห็นอันนี้แล้ว ท้อธิบายมานี่แล้ว...เออ...มันก็ไม่หลง ต่อไป
ต่างคนต่างประกอบความเพิ่บ หาความวิเวก หาความสงบ
อารมณ์สัญญาของเรามือเราบังตมาริต่อไป ถ้ามันไม่สงบ มัน
ข้องอะไร ? มันค่าอะไร มันหลงอะไร ? เราท้อตามรู้ความเห็น...
นั่นซึ่...ให้เข้าใจซิ . ไม่ใช่นั่งหลับหู หลับตาเฉย ๆ ...จะอยู่ก็อยู่
จะกินก็กิน จะไปก็ไป จะบวชกับบวช เห็นเข้าบวชก็อยากบวช
น้า...อือ...เป็นอย่างนั้น ให้มันเห็นแจ้งประจักษ์ในตัวของเรา
มันจึงจะเชื่อ ทุกข์ทั้งหลาย ถ้าเราไม่เห็นแล้วมันก็ไม่เชื่อถือ...
ให้ยินแต่เขาว่า ..แนะนำ...พระโสดา ให้ยินแต่เขาว่า เวลาที่ให้มัน
เป็นบังสิ...ให้มันรู้เสียบังสิ.. เป็นยังไง? ท่านจึงจะสัญญายืน...
สัญญายืน..อย่าง สัญญายืนสาม ละศักกาลยทิภูรี เหตุใดเมื่อเรา
พิจารณาเห็นความเกิดแก่เจ็บตายแล้ว มันก็จะ..มันก็จะ...ไม่
เป็นด้วยเป็นคนสัตว์บุคคล เราเข้า ไม่เป็นผู้หอยิง ไม่เป็นผู้ช่วย
ไม่เป็นพระ ไม่เป็นเด瓦 เป็นที่ให้ นามูก น้ำลาย กดูอาชิ...
กัมมฐาน មุลกัมมฐาน อุบัชฌาย์ท่านก์สอน...เพ่งพิจารณาของ
ที่มอยู่แล้วอย่าไปทางของไม่มี มันเป็นต้นหา ตัวไม่มีที่เราติด เรา
หลงอยู่ นี่แหลก...นี่จิตเราหลงอยู่เดียวฉี เราหลงอะไร เราข้อง
อยู่ที่ไหน เราค่าอะไรอยู่น้ำอันนี้เข้าพิจารณาและวินิจฉัย สิ่ง

นั่นนี่มันให้พ้นจากทุกข์หรือยัง? มันให้พ้น เกิด แก่ เจ็บ ตาย
 ใหม่ล่ะ...สิ่งเหล่านั้น มันก็ไม่ยากหรือการศึกษาเล่าเรียน และ^{๔๔}
 การพิจารณา ยถากุตั้ง ญาณทั้สนั้ง ความเป็นอยู่อย่างไร ก็คุสิ่ง
 ที่เป็นอยู่ จิตใจของเรามันก็ได้รับความสงบ หรือไม่สงบ...แน่...
 พิจารณาเท่านั้นซึ่...มันไม่สงบเพราะอะไร ? เรายังสาวหาเหตุ
 หาผล เป้องตน เบ้องปลาย ให้มันรู้จัก...แน่...มันไม่สงบให้รู้
 จาก ต้องการความสงบนี้ละ พากันประกอบความพากเพียรนี้...
 เราอยู่กันต่างคนต่างอยู่ อธิษฐานในอาวาสันนี้ ๓ เดือน ใน
 ระยะเข้าพรรษา漫丈 จิตของเรายังก้าวหน้าหรือจดจ่ออยหลัง เรายังเพ่ง
 คุชิ..ตัวขอบยาบัญญາ ความรู้อะไร.. แน่...มันหลงอะไรอยู่...
 นี่...ข้อนี้ให้พากันพิจารณามาก ๆ หรือมันขัดข้องอะไร มันค่า
 อะไร หรือขาดตกบกพร่องอะไรในจิตใจของเรา เรายังมาพึงไว
 คือของเรายังบวสุทธิ์อยู่หรือ ? หรือเต็มบวบูรณ์อยู่หรือขาดตก
 บกพร่องค้างได ทุกอย่างได เรายังแก้ไข ชาระ...แน่..เป็น
 อย่างนี้ เมื่อศึกษาของเรานะสุทธิ์แล้ว มันก็เกิดผลก่อสมานะ จิต
 ของเรายังคงมั่น สมานะบวสุทธิ์แล้ว มันเกิดผลก่อบัญญາ บัญญາ
 ก่อความเพอนรู้ ในกองสังหาร เมื่อบัญญานะสุทธิ์แล้ว เกิดผลก่อ
 ความวันมุตต์ แบบว่าหลุดหันจากกิเลสทั้งหลาย หลุดหันจาก

สมมุติ ก็จะดี จิตก็เป็นวินมุติ หลุดพ้นหม肚โลกอันนี้... แนะนำ...คุ
เอากิจชา...นี่ละ..ให้พิจารณาพระไสสักห่าน ก็จะสักกายทิภูรี...จะ
วิจิกิจชา...จะเสล็ปพัตตปramaสตุชิ...สักกายทิภูรี ความไม่ถือ
เป็นตัวเป็นตน สักวบคุณ มันถือตรงไหนเล่า...มันเป็นได้ยัง^{ไง}...ก็เพ่งพิจารณาให้มันรู้ มันเห็นชัวร์

ข้อนภูรีบดี เมื่อเราเห็นแล้ว วิจิกิจชา...ความสังสัยจะ^{จะ}
เป็นนู่นเป็นนี่มันก็ไม่มี เหตุนี้จึงพา กันให้เข้าใจต่อไป สี-
ลักษพัตตปramaส...การลูบคลำในศีล ในธรรม ในสุข ในทุกชี
มันก็ไม่มีการลูบคลำ ทุกชีจริง ๆ สุขจริง ๆ ดีจริง ๆ ชัวร์จริง ๆ
มารคุมมิจิริง ความพันทุกชีมิจิริง ทุกชีมิจิริง นี่ละเข้มันใน
จิตใจของเรา ก็เลื่อนไป แล้วเข้าสู่มรรคในเบื้องต้น...เป็นจัน...
ให้พา กันหา เข้าใจเหมือนเช่นเดียวกันนี่...จ้าได้ทุกคนแล้วบ้าง
...เอ้า...ตึ้งกันทุก ๆ คนต่อไป นี่ละ พากันอบรมบ่มนิสัยของเรา
ถ้าเราไม่พึ่กหัดตน เราไม่ทรงมานตน ควรจะทรงมานให้ในธรรม
คุณ ปริสัมมาสารถิ สักดา เทวนนุสสานัง พุทธิ ภาคว่า เรา
เป็นมนุษย์แล้ว.. เราเป็นมนุษย์แล้ว.. ปริสัมมาสารถิ สักดา
เทวนนุสสานัง... ควรสั่งสอน เป็นสัคค์สั่งสอน เป็นมนุษย์ เป็น
มนุษย์ได้สั่งสอนเป็นเทวบุตร เทวธิดา เป็นเทวบุตรเทวธิดา
สั่งสอนเป็นพระอินทร์พระพรหม เป็นพระอินทร์พระพรหม

สั่งสอนเป็นพระนิพพาน นั่นแล้ว พระพุทธเจ้าท่านจะวิญญาณสารได้ ถ้าเราไม่ฝึกหัดตน ก็ใช้ไม่ได้ เดียวันมันไม่ฝึกหัดตน มันไม่ทรงมานคง หัตถอาจารย์ อัศวาการย์ ทรงมานช้าง ทรงมานม้า ช้างควายไม่ได้ฝึกหัดก็ใช้การใช้งานไม่ได้ ม้าควายไม่ได้ฝึกหัดก็ใช้ไม่ได้คือกัน นี้เปรียบเหมือนการงานของเรา ทุกสิ่งทุกอย่าง ถ้าเราไม่ได้ฝึกหัดไว้... ก็ทำไม่เป็นแน่ ข้างอก... นี่ข้างในก็เช่นเดียวกัน... หรือ... เป็นอย่างนั้น ต้องฝึกหัดและทรงมาน ได้ยิน ได้ฟังแล้ว โอปนยิโภ น้อมเข้าไปพิจารณาให้มันเห็นจริงแจ้งประจักษ์ในคัวของตน บังจัตตัง รู้เฉพาะตน ถ้าตนไม่รู้ คนอื่นจะสอนเท่าไร... แนะนำ... จนปากเบี้ยก็ไม่เข้าใจ คนเป็นแล้วไม่ต้องสอนล้ำปาก... หรือ... พระพุทธเจ้าผู้ใดสอนท่าน ท่านก็ทรงมานท่าน ฝึกหัดท่าน อบรมท่าน... เออ... นั่นพระองค์เป็นบรมครูเรา เอาพระพุทธเจ้าเป็นบรมครู ไม่เอาผู้อื่นเป็นในที่แบบฉบับ และเป็นบรรทัดฐาน เอาพระพุทธเจ้าเป็นธรรมะที่พึงทรงถือที่กราบที่ให้พระบรมครูเราทำยังไง เวลา ก็ต้องทำอย่างงั้นซิ... มันจะเป็นไปได้ถ้าเราไม่ทำอย่างงั้นแล้ว มันก็ไม่เป็นซิ... ต่อไป.. เข้าใจใหม่เล่าเท่านี้พากันได้ยิน ได้ฟังแล้ว พากันนำไปประพฤติปฏิบูรณ์ ฝึกหัดบ่มตน เป็นไปในคำสั่งคำสอน แต่นี้ต่อไปพวกเราจะประஸบแต่ความสุขความเจริญ

— ปajuปุนนา ธรรมชาติ ธรรมทั้งหลายอันบังเกิดขึ้น
เฉพาะหน้า คือ รูป เวทนา สัญญา สังชาร วิญญาณเท่านั้น
อยู่เฉพาะหน้า ซึ่งความจริงเป็นสิ่งไม่เที่ยง เกิดขึ้นแล้วดับไป
ทุกข์เหตือจะทันจนต้องอยู่ไม่ได้ต้องแตกตัว ไม่มีวัตถุที่จะฝ่าฟัน
ไม่เป็นไปตามอำนาจของท่านผู้ใด อนิจัง ทุกข์ อันตัว
นี้แล้ว เป็นบ้ำจุบันธรรม เป็นอนุบัติสนา ภูมิ บัญญาและ
ธรรมทั้งทั้งหมด บุคคลใดที่เห็นบ้ำจุบันธรรม คือ อนิจัง ทุกข์
อันตัว ให้แจ้งชัดแล้ว บุคคลนั้นจักเป็นผู้สามารถจะยังศีล
สมาริ บัญญาให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ขึ้นในตนได้ เพราวย่อมณ
ของบ้ำจุบันธรรมแน่น้อย ย่อมเป็นอารามณ์อันสะตอกดีเมื่อ
บุคคลผู้รู้แจ้ง เห็นชัดความความจริงอย่างไรแล้ว ย่อมไม่ผิดเพี้ยน
ไม่แก้ไขยกย้าย เมื่อเป็นอยู่เช่นไรก็รู้ด้วยเห็นความไปอย่างนั้น
เป็นทางสัมมาทิปฏิปิริบุติอยู่นั้นเอง เพราวย่อมมารู้กรรมมา
เห็นความความจริงอย่างไรย่อมถูกต้องตามพุทธประสังค์ซึ่งทรง
เทศนาไว้ว่า “อสั่งทิ อสั่งกุปป” แปลว่าเป็นธรรมไม่ผ่อนแปร
คลอนแคลน ไม่กำเริบจลาจล หนต่อความเพียรจริง บ้ำจุบัน
ธรรมนี้แลเป็น “มชุมิมา ปฏิปทา” หนทางปฏิบุติอย่างกถาง
เมื่อสั่นนิษฐานตามนัยพระสูตรตนตโวหาร วินัยบัญญัติ ประมัตถ-

ธรรมทั้ง 3 นิยม ก็พราะองค์ทรงตัวสสอนพุทธชนชั้นทั้งหลาย
นั้น ก็เพื่อพระพุทธประสังค์ในบ้านชุมชนธรรมอย่างเดียว ดังนี้
ในปฐมเทศนา ธรรมจักกปปวัตตนสูตร ครั้สสอนพระบัญช-
วัดคีรีภิกขุ คำยพพระพุทธประสังค์จะให้เห็นความความจริงโดย
สภาพอันเป็นบ้านชุมชนนี้เอง

— อชุณฑารามมุณา ธรรมมา ธรรมทั้งหลายมีธรรมนี้
เป็นภายใน เช่นหาความสุขใจและความสงบระงับโดยเพ่งแต่
สมานบดีเป็นอารมณ์ อาศัยธรรมภายในดวงเดียว ภูมิบริสุทธิ์
ในจิต เป็นธรรมภายใน เกิดแล้วแผ่ซ่านออกไปให้เป็นอารมณ์
ภายนอก จะประสบความสุขภายในจิตก็ภายในและภายนอก
เมื่อบังเกิดมีชั้นแล้วยอมสามารถยังสรรพกุญแจ อุบัติ-
วันตรายทั้งปวงให้เข้าไปประจำตัวเสียได้ “ปริคติ พุทธ มนตาน
ปวาร สมพมนตาน อชุณฑิกพารหิเรยาต อนุตราย วินาสัน
ปริคตานุภาวน ลิกนุติ สมพุมงคล” ธรรมภายในคือใจ
บริสุทธิ์ เรียกว่าธรรมมีประมาณน้อย ปริคติ แปลว่า พระ
นิพทาน เป็นธรรมมีประมาณน้อย ซึ่งเป็นมนต์ของพระ
พุทธเจ้า มนตรา พุทธมนตาน ปวาร สมพมนตาน มนต์อัน
ประเสริฐกว่ามนต์ทั้งปวง อชุณฑิกพารหิเรยาต อนุตราย

วินาสัน อันตรายอันหนึ่งอันได้ชื่อบังเกิดมีทั้งภัยในภายนอก
ก็ย้อมเสื่อมสูญไปเพราะอ่านจากพระปริศน์ คือพระนิพพาน อันมี
อารมณ์น้อบินี้เอง ปริศนาดูกาเวน ลกนุติ สพุมงค์ ลัคค์วัหง
หลายจะได้ประสนซึ่งสรวพสุขเกณเบิกนานสำราญใจ เพราะ
อานุภาพแห่งพระปริศน์เป็นธรรมมีอารมณ์ภัยในอย่างเดียวนี้
แล้ว

— พหิทชา รวมมา ธรรมมา ธรรมทั้งหลายมีอารมณ์
เนินภายนอก บุคคลประสนเวทนาอันได้อันหนึ่ง ถ้าเอารูป
เป็นอารมณ์ (พาหิรธรรม) เวทนา ก็ไม่สงบ กลับกลั้ยงๆ ขึ้น
เช่นประสนทุกขเวทนาแล้วช้ายังเพ่งรูปภัยนอกเป็นอารมณ์
ยิ่งทวีร้อนหนักขึ้นไป “ธรรมภัยนอกมิใช่ธรรมเครื่องระงับ
ไม่ใช่ธรรมของเรา ตามคด”

จากพระอภิธรรมสังคณ์เม่าติกานรรษาย

ของพระอาจารย์ผัน อาจาริโว

เมื่อหลวงพ่อสิมสอน

— ว่าถึงการนั่งสมาธิภาวนา การนั่งสมาธิภาวนานี้ที่นั่งสมาธิภาวนาไม่แล้วสักที อันนี้ถือว่าจิตใจเราไม่เด็ดเดี่ยว ในครั้งพุทธกาลจิตใจท่านเด็ดเดี่ยวท่านเอาจริง ท่านนั่งภาวนาหรือนั่งพั้งเทคโนโลยีปัจจุบันนี้ปะเดียวเดียวเท่านั้นแหละก็ได้สำเร็จ บรรดาผลถึงนิพพาน หรือผู้มีอินทรีย์บำรุงมืออย่างอ่อนก็ได้สำเร็จ เป็นพระโสดาบัน ๆ สกита ๆ อนาคตา ๆ องค์ที่แก่กล้าสามารถ เด็ดเดี่ยวตัดบ่วงห่วงอาสัยจริง ๆ ทั้งหญิงชาย เด็ก หนุ่ม แก่ ก朵 ขันอรหันต์

— ดวงจิตผู้รุฟเห็นมีอยู่ที่ไหน รวมกำลังลงไปให้มัน เด็นที่ ต้องชัดในใจขึ้นมาสู้บ้าง ยอมแพ้มารดังแต่ไหนแต่ไร มาแล้ว ดวงใจอย่าไปยึดถือสิ่งใด ข้าพเจ้าเป็นเด็ก—ไม่ถ้องว่า เด็กก็เอามันเด็ดเดี่ยวลงไป ละกิเลสให้มันขาดกระเด็นลงไป ในเวลาเด็กเวลาหนุ่มนั่น ข้า ๆ เป็นหญิง หญิงนี้แหละ ภูวนะละกิเลสในหัวใจให้มันหมดไป ข้า ๆ เป็นชาย ชาย นี้แหละละกิเลสให้มันหมดไป สิ้นไป ใจจะมาจะมาทำให้ ใจจะมาปฏิบัติให้ ถ้าจิตใจของตัวเองไม่ทำ ไม่ประกอบ ไม่ ภูวนะ มันจะได้ที่ไหน

— พระพุทธเจ้าพระองค์เด็คชาต ทำไม่จิตใจเราจึงไม่เด็คชาตตามพระองค์ล่ะ พระอวิริยสังฆสาวกเจ้าทั้งหลาย ทั้งคุณหัส บรรพชิต ทั้งหญิง ทั้งชาย เด็ก หนุ่ม แก่ เจ็บไข้ป่วย ท่านก็เด็ดเดี่ยว แก่ชราจนกระหงบยินดีตามความเข้า ท่านก็ตั้งอกตั้งใจเลิกละกิเลสได้เหมือนกันทำไม่จิตใจของเรางี้เลิกไม่ได้ละไม่ได

รวมจิตใจเข้ามาตั้งมั่นอยู่ภายในดวงจิตดวงใจดวงที่มีความรู้สึกอยู่นั้น นี่แหลมถลกรรุณสูรนสมาริภawan มีอยู่ทุกหัวใจคนไม่เลือกว่าคนนั้นจะเป็นเด็ก เป็นหนุ่ม เป็นแก่ ประการใด คุณหัส บรรพชิต มีจิตผู้รู้อันนี้อยู่เหมือนกันทั้งหมด แต่เราขาดสติ ขาดสมาริ ขาดบัญญา ขาดท่าน ศีล-ภารนา ขาดศีล สมาริ บัญญา ต่างหากจึงไม่รู้ไม่เข้าใจ ต่อหน้าไปก็ให้พากันฝึกจิตใจอันนี้ให้สองระหวัน ตั้งมั่นเป็นสมาริภawan ให้ได้ทุกคืนทุกวัน ... รวมจิตใจเข้ามาสู่ดวงจิตผู้รู้อยู่ภายในตัวภายนอกเราให้ได้ทุกคืน จนจิตใจอันนี้สองระหวันเป็นสหาย... อันนี้เป็นสมถภารนา สมาริภaran ส่วนวิบัตสนานภารนา ก็มีอยู่ที่นั่นเอง วิบัตสนานภารนานั้น คือทำให้ตั้งจิตตรงนี้ให้มั่นเสียก่อนจนไม่วอกแวกหวันไหว สั่นสะเทือน

มันคงเด็มที่แล้ว ทุกขณะก็ให้เจริญนิกว่า นามรูปนั่ง อนิจจัง
นามในรูปกายใจของเรานี้ ไม่เที่ยง นามรูปนั่ง ทุกชั้น นามใน
รูปเป็นทุกชั้น นามรูปนั่งอนัตตา นามในรูปไม่ใช่ตัวตนของเรา
อันนี้เป็นชื่อวิบัติสนากรรธรรมฐาน

แค่บับสนากรรธรรมฐานจริง ๆ นั้น เรายังเพียรเพ่งดู
ให้รู้ด้วย ญาณ ด้วยน้ำผุญา ด้วยกำลังจิตใจของเราในบัจจุบัน
เดียวัน ขณะนี้แหละ ค่าว่าไม่เที่ยง นามรูปไม่เที่ยงหมายถึง
กายใจของเรามิเที่ยง และหมายหั้งโลกด้วย โลก มนุษย์โลก
เทวโลก พรหมโลก โลกได้ก้าว อกอยู่ในความไม่เที่ยง ค่า
ว่าไม่เที่ยง ต้องให้ อัจฉริยะเห็นแจ้งภายใน.....๑๐๙

— อุบาสก อุบาสิกา ในครั้งกระโน้น ท่านก็มีความ
เพียร เด็ก ๆ หั้งหอยหั้งชา อาบุตังแต่เด็ดขวนขันไป ก็ได้
สำเร็จเป็นพระโสดากมิ เป็นพระสกитаฯ กมิ เป็นพระ-
อนาคฯ กมิ เป็นพระอรหันต์กมิ หั้ง ๆ ที่ร่วงกายยังเป็น
เด็ก ๆ ออยู่นั้น

— พุทธสาวกในครั้งพุทธกาล ทรงภิกษุ สามเณร
อุบาสก อุบาสิกา ครั้งราญาติโอม ท่านก็ตั้งอกรดึ้งใจ สตัม
รันพึง พระธรรมคำสั่งสอนจากพระพุทธเจ้า จากพระสาวก

เจ้าหั้งหลายแล้ว แม้ท่านอยู่ในบรรดาส ญาติโยมก็นำไป ปฐบดีบุชา ภายในดวงจิตดวงใจของท่านไม่ทอดทุรัส ท่านเหล่านั้นก็ได้สำเร็จเป็นพระโพสดาฯ สมกิทากาฯ อนาคตฯ ตลอดจนเป็นพระอรหันต์ก็มี ญาติโยมก็ได้เป็นถึงพระอรหันต์ดับขันธ์เข้าสู่พระนฤพานเหมือนพระสาวกหั้งหลาย

แต่ถ้าคนเราละอะไร ทำอะไร มันได้แต่กิริยาอาการภายนอก ไม่ได้ทบทวนกระแผลเข้ามาสู่ดวงจิตดวงใจของตนภายใน จึงเดิกไม่ได้จะไม่ได้ และมักจะอ้างภาระ อ้างเวลา อ้างเวลาอันนัก่อน เวลาอก่อน เมื่อขึ้นเด็กก็อ้างว่าขึ้นเด็ก เมื่อหนุ่มก็อ้างว่าหนุ่น อ้ายก่อชราแล้ว ก็ว่าแก่ชราแล้ว พึ่งธรรมก็ไม่ได้ยิน คำก็ไม่ตี หูก็ไม่ตี เผຍไม่มีเวลาสร้างคุณงามความดีของตน เลยไม่มีเวลาภาวนานา

— ถ้าจิตใจของเราเจริญภาวนा ในทodorhura จิตใจของเราทุกคน ก็จะเข้าถึงคุณพระอวิริยสังฆานานเข้าจิตใจของเรานั้นและจะเป็นพระโพสดาฯ พระสมกิทากาฯ พระอนาคตฯ พระอรหันต์ตามมากายในจิตใจนี้ ไม่ได้เกี่ยวโยงกับภายนอกออกไป เพราะอะไรเล่า ก็เพราจะจิตใจเป็นของที่มีอยู่ แค่จิตใจนั้นยังห้อมหุ่นด้วยกิเลส จิตคนเรามันเห็นกิเลสเป็นทองคำ ธรรมชาติชอบตามอ่านใจกิเลส

— พรัชพุทธเจ้า, พรัชอริยเจ้า, พรัชโยคาวรเจ้าทั้งหลาย ท่านจึงนำเพ็ญสมถกรรมฐานวินัสสนากรรมฐาน ไม่ว่าอันใดในนั้น นอน ทุกอวัยวะทั้ง ท่านทำความเพียรภานาอยู่ตลอดเวลาหรือ ว่าเร่งทำความเพียรอยู่ตลอดกาล จึงมีการไม่หลับไม่นอน คือว่าการต่อสู้กับกิเลสในหัวใจถ้ามัวหลับมัวไหล มัวนอนเสีย กิเลสมันก็ยังมี ซึ่มันไม่ได้ ที่นี้ถ้าเราถูกขั้นมาในกรรมฐานภานา พิจารณา อสุกกรรมฐาน ชาตุกรรมฐาน อาทินนาไทย ในชาตุ ขั้นที่ ในรูปไปในนาม ในอายุคนนั้นอยู่ ชั้นจะแสดงให้ดวงจิตดวงใจที่ลุ่มหลงมัวเมานันนี้ให้รู้สึกสำนึกรู้ จะได้ทำความเพียรแหกเพาโลเลส ทำอย่างไร ? ? ทำโดยทำความเพียรเพ่งจิตของตนอยู่ว่ามีความรู้เรื่องกายและใจของตนเรื่องอะไรอยู่ขณะนั้น ถ้ารู้นาม (หรือรูปถ้าตาม) ให้เพียรเพ่งอยู่ในเหล็กไปตามต้นหาหัวหงาย ไม่ตามต้นหา ความอยาก ความปรารถนาอันบังเกิดในดวงจิตดวงใจนั้นเอง มันจะมีความดื้นวน วุ่นวนไปตามต้นหาอย่างใดก็ตาม ลงบนอยู่ รู้อยู่ แจ่มแจ้งอยู่ ณ ภายในดวงใจ (แล้วจะเห็นว่าในที่สุดมันก็จะดับไป "ไม่มีอะไรเที่ยงมั่นถาวรอยู่ย่างนั้นตลอดไปไม่มีเลย แล้วก็ไม่มีซึ่งใดที่จะเป็นสุขภายนี้ได้ตลอดเวลา" ไม่มีเลย

มีแต่ทุกข์นั้นแหละ) ที่สุดก็ตัวไปเรียกว่าแพะเผาดันหานเดา
นั้นให้หมดไป

— กิเลสท่านเรียกว่าไฟ ไฟเป็นของวัน ไฟราคะนิ
ที่ในวันที่นั้น ไฟโภชณ์ที่ในวันที่นั้น ไฟโนหะมีที่
ในวันที่นั้น ไฟราคะ ไฟโภช ไฟโนหะ ออยู่ที่ไหน ก็อยู่
ที่ใจ ไม่วุ้งแจ้ง เห็นแจ้ง ใจไม่ปล่อยไม่ว่าง ใจไม่เลิกไม่ละ
ใจไม่ปล่อยทั้งนี้แหละ ตัวใจที่ยังตัว มีดีก็คน มีดันน้ำ มีดตาม
มีดคืน มีดมือ มีดใบพุกสีงูกอย่าง บีดอยู่ได้เมื่อไร ตาย
แล้วมันเน่าเปื่อย ผุพัง ผึ้งแผ่นดิน เพาไสแผ่นดิน เห็นหรือ
ไม่ นีนแหลห์ห้ามไม่ได้ เมื่อหันชราพยาธิ มะรณะไม่ได้
ระหว่างกันจด ห้ามจดไม่ให้ทดลองปีปิดตามรือของปลอกธรรมชา

๗๖ ๗๗

มุตตุ ภูมิสัก ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว
ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว
ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว
ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว ภูมิสักหัว

เมื่อพระพุทธเจ้า ทรงสอน

คุกรกิษทั้งหลาย เราย่อมกล่าวการศึ้งอยู่ในอรหัตผล
ด้วยการไปครั้งแรกเท่านั้นหมายได้ แต่การตั้งอยู่ในอรหัตผล
นั้นย่อมมีได้ด้วยการศึกษาโดยลำดับ ด้วยการทำโดยลำดับ
ด้วยความปฏิบัติโดยลำดับ.....อย่างไร.....คุกรกิษทั้งหลาย
กุลบุตรในชั้นวนินี้เกิดพรากภรรยาแล้วย่อมเข้าไปใกล้ เมื่อเข้า
ไปใกล้ย่อมนั่งใกล้ เมื่อนั่งใกล้ย่อมเงียโสดลง
แล้วย่อมหง Harram ครันพัง Harram ย่อมหง Harram ไว้ ย่อม
พิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงไว้แล้ว เมื่อพิจารณาเนื้อ
ความอยู่ Harram มากหงหลายย่อมทานได้ซึ่งความพินิจ เมื่อทาน
ความพินิจได้อยู่นั่นทายย่อมเกิด เมื่อเกิดนั่นทะแล้วย่อมอุดสานะ
ครันอุดสานะแล้วย่อมได้ตรัสร ครันได้ตรัสรแล้วย่อมตั้งความ
เพียร เมื่อมีตนสั่งไปแล้วย่อมทำให้เข้าซัดซึ่งบรรจุจะด้วย
กาย แล้วย่อมแหงดสอบเท็นแจ้งบรมสัจจะนั่นด้วยบัญญา

คุกรกิษทั้งหลาย ศรัทธา ก็ การเข้าไปใกล้ ก็ การ
ฟังใกล้ ก็ การเงียโสดลง ก็ การหง Harram ก็ ความพิจารณา
เนื้อความ ก็ ธรรมอันทานได้ซึ่งความพินิจ ก็ นั่นทะ ก็
อุดสานะ ก็ การได้ตรัสร ก็ การตั้งความเพียร ก็ นั้น ๑

ไม่ได้มีแล้ว เรื่องหงหงลายย่อมเป็นผู้ปฏิบัติพลาด ย่อมเป็นผู้ปฏิบัติผล ถูกากิกษุหงหงลาย ไม่นะบุรุษเหต่านี้ ได้หลักไปจากธรรมวินัยนี้ ไกลเพียงไร ๆ

กี่ฎาคิรสุตร 200/13

การปฏิ不堪:— ท่านพระโคตม การครัวสรู้สัจจะย่อมมีด้วยข้อปฏิทาน ปฏิบัติเพียงเท่าไร บุคคลย่อมครัวสรู้สัจจะด้วยข้อปฏิบัติเพียงเท่าไร

พระผู้นั้นพระภาค:— ถูกกรภารทวาระ ได้ยินว่ากิกษุในธรรมวินัยนี้เข้าไปอาศัยบ้านหรือนิคมแห่งหนึ่งอยู่ คุณหนบดีก็ต้องเข้าไปหาภิกษุนั้นแล้วย่อมใครครวญดูในธรรม ๓ ประการคือ ในธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความโลก ๑ ในธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความประทุรรษ ๒ ในธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความหลัง ๓ ว่าท่านผู้นั้นมีธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความโลก มีจิตอันธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความโลก ควรอันจำแล้ว เมื่อไม่รู้ก็พึงกล่าวว่ารู้ เมื่อไม่เห็นก็พึงกล่าวว่าเห็น และสิ่งใดพึงเป็นไปเพื่อมใช่ประโยชน์เกือกุล เพื่อทุกข์ชั้นกาลนานแก

ผู้อ่อน ให้พึงซักขวนผู้อ่อนเพื่อความเป็นเช่นนั้น
ได้หรือหนอ เมื่อเข้าไปครวญเรือนน้อยย่อมรู้
ได้อย่างนั้นว่า ท่านผู้นี้ไม่มีธรรมเป็นที่ตั้งแห่ง
ความโถก ไม่มีจิตอันธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความ
โถกครอบงำ ท่านผู้นี้เมื่อไม่รู้จะพึงกล่าวว่ารู้
เมื่อไม่เห็นจะพึงกล่าวว่าเห็น หรือสิงไคลพึงเป็น
ไปเพื่อมิใช่ประโยชน์เกือกุล เพื่อทุกข์สั่นกาจ
นานแก่ผู้อ่อน ท่านผู้นี้พึงซักขวนผู้อ่อนเพื่อความ
เป็นเช่นนั้น ไม่มีแลบ อนึ่งท่านผู้นี้มภายสามารถ
วิจิสมารา เห็นอันของบุคคลผู้ไม่โถก ฉะนั้น
ท่านผู้นี้แสดงธรรมให้ธรรมนั้นลึกซึ้ง เห็นได้
ยกรู้ตามได้ยาก สงบ ประณีต ไม่หยั่งลงได้
ด้วยความศรีก ละเอียดบัณฑิตพึงรู้ ธรรมนั้น
อันคนโถกแสดงไม่ได้โดยจ่าย เมื่อใดเข้าไป
ครวญเรือนอยู่ย่อมเห็นแจ้งชัดว่า เรอบวิสุทธิ์จาก
ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความโถก.....เรอบวิสุทธิ์จาก
ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความประทุจรรยา.....เรอบ
บริสุทธิ์จากธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความหลง เมื่อ
นั้นเขาย่อมตั้งศรัทธาลงในเรือนนั้นมั่นคง เขา

เกิดครัวท้าแล้ว ชื่อเมืองไปปีกอี้ เมื่อเข้าไป
ใกล้ย่อมนั่งไก้ เมื่อนั่งใกล้ย่อมเงี่ยโสคลง เข้า
มาในเมืองแล้วย่อมพังชารวม ครั้นพังแล้วย่อม
หางจ่าชารวม พิจารณาเนื้อความแห่งชารวมที่
หางไว้ เมื่อพิจารณาเนื้อความอยู่ชารวมหงษ์หลาย
อย่างการแก่การเพ่ง เมื่อชารวมควรแก่การเพ่งมี
อยู่ย่อมเกิดฉันทะ เกิดฉันทะแล้วย่อมซักเข้มัน
ครั้นซักเข้มันแล้วย่อมเก็บนกเคียง ครั้นเก็บน
เคียงแล้วย่อมตั้งความเพียร เป็นผู้ใจแน่วแน่
ย่อมทำปรมัตถสัจจะให้แจ้งชัดด้วยกายและเห็น
แจ้งทางคสอตปرمัตถสัจจะนั้นด้วยบัญญา ดูกร
การทวาระการตรัสรู้สัจจะย่อมมีได้ด้วยข้อปฏิบติ
เพียงเท่านี้แล้ว บุคคลย่อมตรัสรู้สัจจะได้ด้วย
ข้อปฏิบติเพียงเท่านี้ ระยะย่อมบัญญติ ทราบ
ตรัสรู้สัจจะ ด้วยข้อปฏิบติเพียงเท่านี้ แต่ยังไม่
ชื่อว่าเป็น การบรรลุสัจจะ ที่เดียว ๆ

หากพิจะ :— ท่านพระโคคุม.....ก็การบรรลุสัจจะย่อมมีได้ด้วย
ข้อปฏิบติเพียงเท่าใด

พระผู้มีพระภาค :— ศูกรกារทวาย การเสพชนคุณ การเจริญ
การทำให้มากซึ่งธรรมเหล่านั้นแล ซึ่ว่าเป็น

การทำให้มากซึ่งธรรมที่จะเป็น

กำปัทิกะ :— ท่านพระโคตม การบูรณะสัจจะย่อ้มมีได้ด้วยข้อ
ปฏิบัติเพียงเท่านี้ บุคคลย่อ้มบรรลุสัจจะด้วยข้อ
ปฏิบัติเพียงเท่านี้ และเราหั้งหล้าย่อ้มเพ่งเลึง
การบูรณะสัจจะด้วยข้อปฏิบัติเพียงเท่านี้ ท่าน
พระโคตม ก็ธรรมมีอุปภาระมากแก่การบูรณะ
สัจจะเป็นใน....

พระผู้มีพระภาค :— ความเพียรมีอุปภาระมากแก่การบูรณะ
สัจจะ ถ้าไม่เพียงตั้งความเพียรก็ไม่เพียงบูรณะสัจจะ
นี้ได แต่เพราตั้งความเพียรจึงบรรลุสัจจะได...

บัญญาเครื่องพิจารณา มีอุปภาระมากแก่ความเพียร ถ้า
ไม่เพียงพิจารณา ก็เพียงตั้งความเพียรนี้ไม่ได แต่เพรา
ตั้งตั้งความเพียรได.....

ความอุตสาหะเป็นธรรมมีอุปภาระมากแก่บัญญาเครื่อง
พิจารณา ถ้าไม่เพียงอุตสาหะ ก็เพียงพิจารณาไม่ได แต่เพรา
อุตสาหะจึงพิจารณาได.....

ฉันทะมีอุปการะมากแก่ความอุตสาหะ ถ้าฉันทะไม่เกิด ก็พึงอุตสาหะไม่ได้ แต่เพราะฉันทะเกิดจึงอุตสาหะ.....

ธรรมที่ควรแก่การเพ่งมืออุปการะมากแก่ฉันทะ ถ้าธรรมทั้งหลายไม่ควรแก่การเพ่งฉันทะก็ไม่เกิด แต่เพราะธรรมทั้งหลายหลายควรแก่การเพ่งฉันทะจึงเกิด.....

นัญญาเครื่องไคร่คิรุณเนื้อความมีอุปการะมากแก่ธรรมที่ควรแก่การเพ่ง ถ้าไม่พึงไคร่คิรุณเนื้อความนั้น ธรรมทั้งหลายก็ไม่ควรแก่การเพ่ง แต่เพราะไคร่คิรุณเนื้อความธรรมทั้งหลายจึงควรแก่การเพ่ง.....

การทรงจำธรรมไว้มืออุปการะมากแก่นัญญาเครื่องไคร่คิรุณเนื้อความ ถ้าไม่พึงทรงจำธรรมนั้นก็พึงไคร่คิรุณเนื้อความนี้ไม่ได้ แต่เพราะทรงจำธรรมไว้จึงไคร่คิรุณเนื้อความได้.....

การพึงธรรมมีอุปการะมากแก่การทรงจำธรรม ถ้าไม่พึงพึงธรรมก็พึงทรงจำธรรมนี้ไม่ได้ แต่เพราะพึงธรรมจึงทรงจำธรรมไว้ได้.....

การเจียโสดลงมืออุปการะมากแก่การพึงธรรม ถ้าไม่พึงเจียโสดลงก็พึงพึงธรรมนี้ไม่ได้ แต่เพราะเจียโสดลงจึงพึงธรรมได้.....

การเข้าไปนั่งไกลัมมืออุปภาระมากแก่การเจียโสดลง ถ้าไม่เข้าไปนั่งไกลั้กพึงเจียโสดลงไม่ได้ แต่พระเจ้าไปนั่งไกลัจิ่งเจียโสดลง.....

การเข้าไปหามืออุปภาระมากแก่การเข้าไปนั่งไกลั ถ้าไม่พึงเข้าไปหาที่พิงนั่งไกลัไม่ได้ แต่พระเจ้าไปหานั่งไกลั.....

ศรัทธามืออุปภาระมากแก่การเข้าไปหา ถ้าศรัทธาไม่เกิด ก็ไม่พึงเข้าไปหา แต่พระเกิดศรัทธาจึงเข้าไป.....

จังกีสูตร 491/13

กิกษุทั้งหลาย คตากตนันได้ทำให้แจ้งชีงโลกนี้ กับทั้งเทวดา มาร พรม ชีงหมู่สัตว์กับทั้งสมณพราหมณ์ พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์ ด้วยบัญญาอันยิ่งเงยแล้ว ประภาคให้ผู้อื่นรู้แจ้งตาม

ธรรมที่คตากಡองนั้น เป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อความสุขของโลก เป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อความดับ เป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อความรู้ ครบถ้วน

ผู้เชื่อฟังพระคตากด จะได้รับประโยชน์สุขสันกากงาน เรายังเป็นผู้ฉลาดในเรื่องโลกนี้ ฉลาดในเรื่องโลกอื่น เป็นผู้ฉลาดต่อวัฏภูมิอันเป็นที่อยู่ของมาร ฉลาดต่อวัฏภูมิอันไม่เป็น

ที่อยู่ของมา เป็นผู้ดูแลต่อวัภ្យภรรยาอันเป็นที่อยู่ของมดคุณ จะต้องวิวัภ្យภรรยาอันไม่เป็นที่อยู่ของมดคุณ ชนเหล่านี้ได้ถือว่าเรื่องนี้ควรพังควรเชือ ข้อนั้นจักเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่ชนทั้งหลายเหล่านั้นด้วยการลดนาน

ห้ามไอกันนี้และไอก่อน ตามคติผู้ที่ทราบดีอยู่ ได้ประกาศไว้ชัดแจ้งแล้ว ก็ทั้งที่ ๆ มารวายป่อง และที่ ๆ มกตัญไปไม่ถึง ตามคติผู้รู้ชัดเข้าใจชัด ได้ประกาศไว้ชัดแจ้งแล้ว เพราะความรู้ โลงหั้งป่อง ประคุณคร rahay ห่วงความไม่ด้วย ตามคติเบ็ดโล่งไว้แล้ว เพื่อสัตว์ทั้งหลายเข้าถึงถินอันเงยน กระแสร์แห่งมารผู้มีบาน ตามคติปีกกันเสียแล้ว ก้าจัดเสียแล้ว ทำให้หมดพิษลงแล้ว กิกษุทั้งหลาย เธอหั้งหลายจะเป็นผู้มากบุสตัวยิ่งป่าวไม่ท ปราวนารรวมอันเงยนจากโดยคำเด็ด

คุกรกิกษุหั้งหลาย กับหันปะระเสริฐสองใบมีมีนกอันยัง กว่า ที่ตามคติครัวสรุ่เรองด้วยนิญญาอันยังนี้แล ถือความรู้เหตุ เกิด เหตุดับ คุณ ไทย และอุบາຍเป็นเครื่องออกไปแห่งผั สายคนชาหั้ง ตามความเป็นจริง แล้วหลุดพ้นได้ด้วยไม่ถือมั่น คุกรกิกษุหั้งหลาย หันปะระเสริฐสองใบมีมีนกอันยังกว่านั้น คือ ความรู้เหตุเกิด เหตุดับ คุณ ไทย และอุบາຍเป็นเครื่อง

ออกไปแห่งผู้ชายคนแหง ๖ ตามความเป็นจริง แต่หลุดพ้น
ได้ด้วยไม่ถือมั่น

ที่เรียกว่าหลุดพัน หลุดพันนั้นอย่างไร พระพุทธเจ้า
และพระอรหันต์หลุดพันพระราเบื้องหน่าย เพราจะคลายก้าหนัง
เพราจะดับ เพราจะไม่ถือมั่น รูป เวทนา สัญญา สังฆาร
และวิญญาณหลุดพันได้ด้วยบัญญา

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า คุกอกภิกขุทั้งหลาย รูป
เวทนา สัญญา สังฆาร และวิญญาณร้อนนัก คุกรภิกขุทั้ง
หลาย อริยสาวากผู้ ได้สตันแล้ว เห็นอยู่อย่างนี้ ย่อมเบื้อง
หน่าย แม้ในรูป แม้ในเวทนา แม้ในสัญญา แม้ในสังฆาร
แม้ในวิญญาณ เมื่อบื้องหน่าย ย่อมคลายก้าหนัง

ภิกขุในธรรมวินัยนี้ เกิดความชอบใจ ความไม่ชอบ
ใจ ทั้งความชอบใจและไม่ชอบใจขึ้นเพราเห็นรูปด้วยจักษุ
(ได้ยินเสียงด้วยโสต เพราคอมกลืนด้วยพานะ ฯลฯ) เชอรู
ชัดอย่างนี้ว่าเราเกิดความชอบใจ ความไม่ชอบใจ ทั้งความชอบ
ใจ และไม่ชอบใจขึ้นแล้วเช่นนี้ ก็สิ่งนั้นแล้ว เป็นสังฆะ

ที่ยาบ อาศัยกันเกิดขึ้น ยังมีสิ่งที่ละเอียด ประณีต นั้นคือ อุเบกษา เขายังตับความชอบใจ ความไม่ชอบใจ ทั้ง ความชอบใจและไม่ชอบใจอันเกิดขึ้นแล้วนั้นเสีย อุเบกษาจึง ตั้งรัฐมนตรี คุกรوانนท์ กิกชุรุปไตรุปหนึ่งตับความชอบใจ ความไม่ชอบใจ ทั้งความชอบใจและไม่ชอบใจอันเกิดขึ้นแล้ว อย่างนี้ได้เร็วพลันทันทีโดยไม่ถ้าหาก เมมือนอย่างบุรุษมีตาตี กระพริบตาจะนั้น อุเบกษายื่มตั้งรัฐมนตรี คุกรوانนท์ นี้เรา เรียกว่าการเจริญอินทรีย์ในรูปที่รู้ได้ด้วยจักษุอย่างไม่มีอิสระ ยังกว่าในวินัยของพระอริยะ

คุกรوانนท์ กีพระเจ้าผู้ยังปฏิบัติอยู่เป็นอย่างไร คุกร وانนท์กิกชุในช่วรรณวันนี้นี้เกิดความชอบใจ ในชอบใจ ทั้ง ความชอบใจและไม่ชอบใจ เพราะเห็นรูปตัวยัจักษุ (ได้อิน เสียงด้วยโสต..) เขายื่มอีกด้วย เปื้อนหน้าย เกลี่ยดซังความ ชอบใจ ความไม่ชอบใจ ทั้งความชอบใจและไม่ชอบใจอันเกิด ขึ้นแล้วนั้น

คุกรوانนท์ กีพระอริยะผู้เจริญอินทรีย์แล้วเป็นอย่าง ไร คุกรوانนท์กิกชุในช่วรรณวันนี้นี้เกิดความชอบใจ ความ ไม่ชอบใจ ทั้งความชอบใจ และไม่ชอบใจขึ้นเพรากะเห็นรูป

ด้วยจักษุ (ได้ยินเสียงด้วยโสต...) ถ้าหัวใจ วางแผน... ก็ย่อมเป็นผู้วางแผนในสิ่งนั้น ๆ อยู่อย่างนี้สคิลล์สัมปชัญญะได้ คุกร้านนั้น อาย่างนี้แล้วซึ่งอ่าวพระอธิริยะผู้เจริญอินทรีย์แล้ว

คุกรกิกษุทั้งหลาย ทางแห่งอ้อยคำที่บุคคลอื่นจะพิงกล่าวว่าภารกิจ ภารกิจ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ มนุษย์ 5 ประการคือ

กล่าวโดยกาลอันสมควร หรือไม่สมควร กล่าวด้วยเรื่องจริงหรือไม่จริง กล่าวด้วยถ้อยคำอ่อนหวานหรือหยาดกาย กล่าวด้วยคำประกอบด้วยประโยชน์ หรือไม่ประกอบด้วยประโยชน์

คุกรกิกษุทั้งหลาย แม้ในข้อนี้พากเพียร พึงศึกษาอย่างนี้ ว่าจิตของเรางักไม่แปรปรวน เรางักไม่เปลี่ยนจากสามก เราจักอนุเคราะห์ด้วยสิ่งอันเป็นประโยชน์ เรางักมีจิตเมตตา ไม่มีโทสะในภายใน เรางักแผ่เมตตาจิตไปถึงบุคคลนั้น และเรางักแผ่เมตตาจิตตน์ให้ญาติ ท้าประนามมิได้ ไม่มีเรื่องไม่มีพยานจากไปตสอบโลก ทุกทิศ ทุกทาง ซึ่งเป็นอารมณ์ของจิตนั้น

คุกรกิษท์ทั้งหลาย หากจะมีพวกรใจรู้มีความประพฤติ
ด้วยชาติ เอาเสื่อยหันที่จับหั้งสองข้างเลือบอวัยวะให้ญี่น้อยของ
พวกรเชอ แม้ในเหตุนั้นกิษท์หรือกิษุณรูปไหนใจคิดร้ายต่อ
ใจเรหล่านั้น กิษท์หรือกิษุณรูปนั้นไม่ชื่อว่าเป็นผู้ทำตามคำ
สั่งสอนของเรา เพราะเหตุที่อดกลั้นไม่ได้นั้นคุกรกิษท์ทั้งหลาย
แม้ในข้อนั้น เชอหั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า จิตของเรางักไม่
แปรไปรวมเรางักไม่เปลี่ยนจากที่เดิมก เราอักอนุเคราะห์ผู้อ่อน
ด้วยสั่งที่เป็นประไชชน์ เราอักก้มเมตตาจิตไม่มีให้นะในกาฬใน
เรางักแต่เมตตาจิตไปอิงบุคคลนั้น และเรางักแต่เมตตาจิตอัน
ให้บุลย์ให้ภูย์ยัง หากประเมินได้ ไม่มีเวร ไม่มีพยาบาท ไป
ตลอดโลก ทุกทิศ ทุกทาง ซึ่งเป็นอานพ์ของฉันนั้น คงน
คุกรกิษท์ทั้งหลาย พวกรเชอพึงทึกษาด้วยอาการตั้งที่กล่าวบนน
แล คุกรกิษท์ทั้งหลาย ก็พวกรเชอควรใส่ใจถึงโอวาหันเปรียบ
ด้วยเลือยนเนื่องนิตย์เดิม คุกรกิษท์ทั้งหลาย พวกรเชอจะไม่
มองเห็นทางแห่งถ้อยคำที่มีโทยน้อยหรือโทยมากที่พวกรเชอจะ
อดกลั้นไม่ได้ หรือยังจะมีอยู่บ้าง ?

ไม่มีพระเจ้าช้า

เพราะเหตุนั้นและ คุกรกิษท์ทั้งหลาย พวกรเชอจะ
ใส่ใจถึงโอวาหันเปรียบด้วยเลือยนเนื่องนิตย์เดิม ข้อนั้น
จำกเป็นประไชชน์และความสุขแก่พวกรเชอสั่นกำลنان

— ผู้เพ่งโดยฐานะ 10 ประการ เวลาเวียกว่ายอดบุรุษ

กิกขุผู้อลาตรฐานะ 7 ประการ

รู้ชัดชื่นรูป (ชื่นเงาหนา สัญญา สังหาร และวิญญา)

รู้ชัดชื่นเหตุเกิดแห่งรูป "

รู้ชัดชื่นเหตุดับแห่งรูป "

รู้ชัดชื่นปฏิปทาให้ถึงความต้นแห่งรูป "

รู้ชัดชื่นคุณแห่งรูป "

รู้ชัดชื่นโทษแห่งรูป "

รู้ชัดชื่nobiyai เครื่องสัลต่ออกแห่งรูป "

ผู้เพ่งโดยวิธี 3 ประการ

ย่อมเพ่งโดยความเป็นราศุ

ย่อมเพ่งโดยความเป็นอย่างคน

ย่อมเพ่งโดยความเป็นปฏิจสมุปบาท

ท่านมหาศาสดามนูรันดีวายองค์ 10 ประการ มีจิต

ตั้งมั่นประจำเสริฐสุตในโถก ไม่มีต้นเหา มือเสขัญญาณเกิดขึ้นแล้ว

มีร่างกายนี้เป็นครุฑสุดท้าย

สรุจนิคคณ์:— ด้วยเหตุที่ว่า สาวกของพระโคตมจึงเชื่อว่า

เป็นผู้ทำความค่าสั่งสอน ทำดูกตามโอวาทข้ามความ

สองสัญเสียได้ ปราศจากความแคลลงใจอันเป็นเหตุให้กล่าวว่า ข้อนี้เป็นอย่างไร ถึงความแก่กล้าไม่ต้องเชือผู้อื่น ออยู่ในคำสอนของศาสตราจารย์

พระพุฒพราภากะ— ดูกิรอัคคิเวสสันะ สาวกของเรานิรธรรมวินัยนี้ ย่อมเห็นเบื้องจากนั้นด้วยบัญญา อันชอบตามเป็นจริงอย่างนี้ว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อันใดอันหนึ่ง ทั้งที่ล่วงไปแล้ว ทั้งที่ยังไม่มีมาถึง ทั้งเกิดขึ้นเฉพาะในบัดนี้ ทั้งที่เป็นภัยในกติ ที่เป็นภัยนอกกติ หยาบกติ ละเอียดกติ เจริญกติ ประณีตกติ ในที่ใกลอกติ ในที่ไกลกติ ทั้งหมดก็เป็นแต่รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ นั้นไม่ใช่ของเรา เราไม่ได้เป็นนั้น นั้นไม่ใช่ตนของเรา ดังนี้ ดูกิรอัคคิเวสสันะ ด้วยเหตุท่านแหละ สาวกของเราจึงชื่อว่าเป็นผู้ทำความค้ำสั่งสอนทำดุกตามโหรทาง ข้ามความสองสัญเสียได้ ปราศจากความแคลลงใจอันเป็นเหตุให้กล่าวว่า ข้อนี้เป็นอย่างไร ถึงความแก่กล้าไม่ต้องเชือผู้อื่นอยู่ในคำสอนของศาสตราจารย์

— พึงเป็นผู้มีสติ อย่าถือมั่นสั่งหนึ่งสั่งใด อันเป็นเครื่องกังวล ในโลกทั้งปวง

— พึงนำความอยากร้อนเป็นเหตุถือมั่นออกเสียให้หมด

— สิ่งที่ท่านได้ยึดถือไว้ก็ต้องไม่ได้ยึดถือไว้ก็ต้องไม่ได้ เบ็นเครื่องกังวลมิแก่ท่าน ความกังวลใด “ได้มีแล้ว” ในปางก่อน (คืออดีต) ท่านจะให้ความกังวลนั้นเทือดแห้งเสีย ความกังวลในภายหลัง (คืออนาคต) อย่าได้มีแก่ท่าน ถ้าท่านจักไม่ยึดถือ “ความกังวล” ในท่านกลาง (คือบัดชุบัน) ท่านจักเป็นคนสงบร่างกายเหลือได้ เที่ยวอยู่ ทุกอิริยาบท

— เมื่อท่านพิจารณาเห็นทั้งหมด อย่าถือมั่นสุขย์ อันความอยากรื้อราบบันดาล ไม่ความเดือดร้อนเกิดแล้ว อันชราถึงร้อนข้างแล้ว ถูกก่อนบีบคายะ เพราะเหตุนั้น ท่านจะเป็นคนไม่ประมาท ละความอหากเสีย เพื่อจะได้ไม่เกิดอิกต่อไป

— สมณพราหมณ์เหล่าใดในโลก “ได้ฉะอารมณ์ที่ดันได้เห็นแล้ว” “ได้ฟังแล้วหรือได้ทราบแล้ว” (ด้วยตา หู จมูก ลิ้น กายใจ) และได้ละเอียดพัฒนา “ได้ฉะวิธีแม้เป็นอันมาก” เสียทั้งหมดมา ทำให้คนครุตพนา “ได้แล้ว” ไม่มีอាមณฑร่อง คือสันดาน เรายังหาดูกล่าวว่าสมณพราหมณ์เหล่านั้นเหลือเป็นผู้ข้ามพ้นกิเลสคงหัวงำได้แล้ว

ความอยากรู้เป็นเหตุที่เรอหะยานในโลกใหม่ ๆ
ของบุคคลใดไม่มี เพราะได้พิจารณาเห็นช่วงที่ยังแซมอยู่ใน
ในโลกตามความเป็นจริง เวลาต่อๆ กันกล่าวว่าบุคคลนั้นผู้
สูงบรรลับแล้ว ไม่มีทุกเรื่องที่เจตให้กับสุ่มมัวครุช่วงไฟ ไม่มี
กิเลสอันกระหายใจ หาความอยากรู้ที่เรอหะยานมิได้ ข้ามพ้น
ชาติ ชราไปได้แล้วด้วยประการจนนี้แล

— ท่านรู้ว่าธรรมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งในส่วนเบื้องบนคือ^(เมืองบน)
アナคต ในส่วนเบื้องต่ำคืออติต ในส่วนท่านกลางด้านขวา^(เมืองกลาง)
คือบั้งชุบัน ถ่ายทอดความเพลิดเพลินและความยืดหยุ่นในส่วน
เหล่านี้เสียแล้ว วิญญาณของท่านจะไม่ต้องอยู่ในภพ ผู้มี
ธรรมอยู่ในสันดานอย่างนี้ มีผลไม่ประมาท ไม่เลินเลือ
เป็นภิกษุ ฉะความนิ้อมนั่นว่าเป็นของเวลาเสีย ประพุติอยู่ทุก
อิริยาบท รู้แจ่มแจ้งแล้วพึงฉะความทุกข์ คือ ชาติ ชรา และ
โลกประเทวะเสียได้ในโลกนี้นี่แหละ

ถูกภิกษุทั้งหลาย อายุของมนุษย์ทั้งหลายนั้นอย่าง
จำกัดไปสู่สัมปราวักษาว่ากุศล ควรประพุติพรหมจารย์
สัตว์ผู้เกิดแล้วจะไม่ตาย ไม่มีเจย

วันคืนย่อมผ่านพ้นไป ชีวิตย่อมรุกrunไป อายุของสัตว์ทั้งหลายย่อมสิ้นเปลืองไปด้วยน้ำแห้งแม่น้ำน้อยจะน้ำนั้นบุคคลต้องอยู่ในอะไรแล้วไม่พึงกตัญญูโลกบุคคลดังว่าจากธรรมชาติไว้ได้ยังชอบ มิได้ทำนาปดด้วยกายนอยครองครองเรือนที่มีข้าวและน้ำมาก เป็นผู้มีครัวเรือน เป็นผู้อ่อนโยน มีปกติเอื้อเพื่อเพื่อแผ่ ทราบถ้อยคำ ผู้ที่ดังอยู่ในธรรม 4 อย่างเหล่านี้ ซึ่งว่าผู้ดีงามในธรรม ไม่ต้องกลัวปร่าโลก

ชนเหล่าใดมิใช่ผ่องใสแล้วให้อาหารนั้นด้วยครัวเรือนอาหารนั้นแลบ่อมพะนอเข้าห้องในโถกนี้และโถกหน้า เพราะเหตุนั้นบุคคลพึงน้ำความตระหนนให้ประจจากไป พึงชั่มความตระหนนซึ่งเป็นตัวมลทินเสีย ให้กาน เพราะบุญทั้งหลายเป็นที่พึงของเหล่าสัตว์ในโถกหน้า

บุคคลให้อาหารซึ่งอ้ววให้กำลัง ให้ผ้าซึ่งอ้ววให้เวชยาน ให้ยาพานาซึ่งอ้ววให้ความสุข ให้ประทิปโภมไฟซึ่งอ้ววให้จักษุ และผู้ที่ให้ที่พักพาอาศัยซึ่งอ้ววให้ทุกสิ่งอย่าง ส่วนผู้ที่พร่ำสอนธรรมซึ่งอ้ววให้ omniscient ธรรม

หนังสือหัดใจ

ขันธ์ท้ายนี่ย่อคือกายแล้จิตของเรานี้เอง เมื่อเกิดขึ้น
แล้ว มีความแก่ความไข้ความตายเป็นเนื้อหนังอญ្យในขันธ์ทั้นนั้น
ดุจของสิ่งเดียวกันที่ว่าได้ ขันธ์ท้ากับความแก่ความไข้ความตาย
เป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ เมื่อมองดวงไฟกับความร้อนจะ
แยกออกจากกันไม่ได้จนนั้น ความแก่ของรูปนั้น เมื่อรูปคงขึ้น
ในครรภ์แล้วก็แก่ไปทีเดียว ได้แก่ความแปรไปของรูปคือไม่คง
ที่อยู่ได้ ประหนึ่งดวงอาทิตย์ที่ขึ้นมาทางทิศตะวันออกแล้วก็
แปรไปสู่ทิศตะวันตก ไม่ได้หยุดยั้งจันได รูปเมื่อตั้งขึ้นแล้วก็
แปรไปจันนั้นเมื่อรูปมีความแปรอยู่เสมออย่างนี้ นามธรรมสี่
คือเวทนาสัญญาสัจขารวิญญาณที่อาศัยอยู่ในรูปนั้น ก็ต้องแก่
แปรไปตามรูป เมื่อมองขณะม่วงกับรูปจะม่วง เมื่อผลอ่อนก็มีรูส
อย่างหนึ่ง ครั้นผลแปรไปแก่หรือสูกก้มรูด่างๆกันไปโดยลำดับ
จันได รูปกับนามก็แก่แปรไปเป็นลำดับด้วยกันจันนั้น ลอง
นึกดูเมื่อครั้งยังอยู่ในโรงเรียนเวลาหนึ่นร่างกายยังเป็นเด็ก ความ
คิดความรู้ก็เป็นอย่างหนึ่ง ครั้นเวลาหนึ่นร่างกายแก่แปรมาเป็นผู้
ใหญ่ ความคิดความรู้ก็แก่แปรไปเป็นอย่างหนึ่ง ผิดกันกับเมื่อ
ยังเป็นเด็กเพราจะฉนั้นจึงเห็นได้ว่า รูปนามมีความแก่ไปด้วย

กันเป็นธรรมชาติไม่มีเวลาที่จะหยุดยั้ง พอก็เกิดก็แก่เรื่อยไปทิ้งเดียว
 ความไว้เน้นเจ้าก็เป็นไว้ออยู่เสมอไม่ได้ว่างเว้น คือความทิวเข้า
 อย่างน่านมืออยู่ทุกวันทุกเวลา ผลงานก็ตามเมื่อเวลาที่ทิวเข้าอย่าง
 น้ำจันทนอยู่ไม่ได้ นั่นແນ้นว่าเป็นไว้ ต้องหายาคือเข้าແน้น
 มา กินแก้ไว้ เมื่อกินเข้าลงไปค้างหนึ่งหรือนานอีกหนึ่งนั้น ใช่
 ความทิวความอย่างซึ่งเป็นไว้ออยู่นั้นจะหายไปหมดเมื่อไร ความ
 ทิวความอย่างมากค่อยๆ หายไปหน่อยหนึ่งเท่านั้น เมื่อความ
 ทิวยังไม่หมดไปเพียงใด ก็ตกลอยู่ในเรื่องที่ยังเป็นไว้ออยู่เพียงนั้น
 พอกินต่อ ๆ ไป ความทิว ก็ค่อยน้อยไปตามลำดับ เมื่อไว้ความ
 ทิวหมดไปเปลี่ยนเป็นไว้คือความอ้มอีกด้วยก็ต้องเลิก
 การกินเข้าແน้นนั้น พอนหยุดการกินลงจะจะได้ ขณะนั้นความ
 ทิวก็เกิดขึ้นทีละน้อย ๆ ไป เพราะเข้าແน้นที่กินลงไป กะเพาะ
 อាមรที่สำหรับวันเข้าແน้นนั้น ทำงานย่อยอาหารอยู่เสมอจึง
 รู้สึกได้ว่าความอ้มอีกด้วยหายไปทีละน้อย ๆ นั่นก็แปลงว่า
 ความอ้มอีกด้วยจะไปกล้ายเป็นความทิวไปอีกแล้ว เมื่อเป็นเช่น
 นี้ จึงเห็นได้ว่าเป็นไว้ออยู่เสมอไม่มีเวลาหยุด คุณต้องเริ่มรู้
 แล้วอยู่ในทะเล เจ้าของต้องวิตห้ามอยู่ร่วางไป ถ้าหยุดวิตทิ้งไว้
 เรือก็จะคงในทะเลจนไม่ได้เป็นไว้ออยู่เสมอ ต้องกินยาคือเข้าແน้น
 หารร้าไป ถ้าไม่กินร่างกายก็ต้องอยู่ไม่ได้จนนั้น เมื่อรู้เป็นไว้

อยู่เสมออย่างนี้ นามธรรมตี่คือเวทนา สัญญาสั่งข่าววิญญาณเกี่ยวกับอยู่ในรูปเป็นนี้ ก็ต้องเป็นใช้ไปตามรูป เมื่อคนสองคนจับมือกันไว้ไป ได้รับทุกๆความเห็นอย่างด้วยกันล้นได้ รูปกันน้ำมือเป็นใช้ด้วยกันล้นนั้น ของนิกดูเมื่อเวลา wrange กายที่ไม่สบายมีเจ็บทั่วปอดท้องเป็นต้น ความคิดความรู้ก็ไปรวมคิดรวมรู้อยู่ที่เจ็บทั่วปอดท้องด้วย เพราะจะนั่นจึงเห็นได้ว่ารูปกับนามนี้ความใช้ออยู่ด้วยกันเป็นธรรมชาติไม่มีเวลาพักเฉย ความตายนั้น เจ้าก็ตายอยู่เสมอเมื่อกัน เพราจะนามรูปเกิดขึ้นแล้ว ก็มีกำหนดตายตามอายุมากແன้อยด้วยความตีแฉช้ำที่คนทำของคนมา ถ้าเราจะคิดดูว่า ตัวของเรารู้เกิดขึ้นในโลกนี้จะมีอายุอยู่ไปได้สักเท่านั้นเวลา พอก็ขึ้นเวลาได้ครั้นเวลาอีกครั้นเวลาอีกครั้นไปก็ได้เช่นว่าอายุของเราสั้นไปตายไปตามเวลาที่ล่วงไปมิได้หยุดเฉย เมื่อรูปที่จุดไฟแล้วไฟก็ใหม่หมดดันเข้าไปล้นได้ อายุของรูปนามก็ตายเข้าไปล้นนั้นลองนิกดอยหลังไปดูเมื่อเวลาเบินเด็กพอย่างความได้ ร่างกายและความคิดความรู้เวลาอันนั้นเดียวหายไปไหนหมด ก็จะเห็นได้ว่าตายไปแล้วไม่มีเหลืออยู่สักอย่างเดียว ร่างกายและความคิดความรู้ที่มีอยู่เดียวนั้น เป็นของเกิดขึ้นใหม่ก็ตายเรื่อยไปเหมือนอย่างที่ตายไปแล้วเหมือนกันเพราจะล้นนั้นจึงเห็นได้ว่า ร่างกายและใจของเราพอเกิดขึ้นแล้วมิเนื่องหนึ่ง

เป็นความแก่ความໄ้ส์ความตายอยู่เป็นธรรมชาติ แม้ว่าร่างกายและความคิดความรู้จะมีอาการตีแตกช้ำสุขและทุกข์หงษานะและเสียดประการใด ก็มิเน้อหนังเป็นแก่ใช้ตายทั้งนั้นเท่ากับเดินดินที่ช่างบันผู้ฉลาดบันเป็นรูปมนุษย์ผู้หญิงผู้ชายที่มีรูปร่างต่าง ๆ กันถ้าจะครูรูปร่างอาการสัณฐานก็ต่าง ๆ กัน แต่เน้อหนังก็เป็นเดินดินเหมือนกันจนได้ ร่างกายและความคิดความรู้ของเราก็มีอาการต่าง ๆ แต่เน้อหนังเป็นแก่ใช้ตายเหมือนกันจนนั้น เมื่อทราบความว่ากายและใจมีเน้อหนังเป็นความแก่ใช้ตายอย่างนี้แล้ว ก็จะถอนความรักกายและใจที่สำคัญว่าตึงมามเสียได้ เพราะความแก่ใช้ตายเป็นของไม่ควรรัก เป็นของควรเบื่อหน่ายเกลียดชัง ไม่ควรจะยินดียิบถือไว้ ต้องปล่อยให้หมดทั้งกายและใจ ที่มีเน้อหนังเป็นแก่ใช้ตายและอาการสัณฐานทั้งปวง ปล่อยให้หมดไม่ว่ากายและใจชนิดใดทั้งกายในภายนอกหยานะและเสียดเสียงประณีตไกกลไกลดีช้ำสุขทุกข์ ปล่อยให้หมดคำที่ว่าปล่อยนี้หมายความว่า ใจไม่พัวพัน ไม่จับต้อง ไม่ยึดถือ ไม่เอาใจใส่ ไม่เหลือวแต่ ไม่เพ่งพิศ ไม่เอาชูรำ ไม่เกี่ยวข้องเมื่อบริอยกาย และใจที่มีเน้อหนังเป็นแก่ใช้ตายและอาการสัณฐานต่าง ๆ ให้หมดแล้ว ก็ได้เชื่อว่าปล่อยขันธ์ทั้งทั้งหมด ถ้าปล่อยยังไม่ได้

ก็ควรหัตใจน้อมไปปรู้สึกอยู่กับความว่างเปล่าในใช่อาการที่ปราศจากรูปเวทนาสัญญา สังขาร วิญญาณ และไม่ใช่สันวัฒนะอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นแต่ว่างเปล่าดังอยู่คู่กันกับขันธ์หัวเห่ามัน เมื่อน้อมออกไปได้แล้ว ก็จะเห็นได้ว่าภาคข้างรูปเวทนาสัญญา สังขาร วิญญาณนี้เป็นของทดลองหลวงเหมือนกับผู้ศึกษาและประกอบด้วยทุกชีโทยมาก ภาคข้างความว่างเปล่าเป็นของดิจที่ไม่มีทุกชีโทยภัยอะไรสักอย่างเดียว เมื่อรู้สึกว่าภาคข้างขันธ์หัวประกอบด้วยทุกชีโทยแลภาคข้างว่างเปล่าเป็นของดิจแท้อย่างนี้แล้วก็ควรน้อมใจไปปรู้สึกอยู่ที่ว่างเปล่าเสมอ ๆ แม้จะทำกิจการอะไร เมื่อมีสติขึ้นมาเมื่อไรก็น้อมใจไปปรู้สึกอยู่ที่ว่างเปล่านั่นรำไป เมื่อหมั่นหัดใจน้อมไปดังว่ามัน ไม่ซ้ำก็จะรู้สึกได้ด้วยไข่ของคนเองว่า ใจค่อยเบาสบายขึ้นกว่าแต่ก่อน รวมใจความที่ได้อธิบายมาตั้งแต่ตนจนที่สุดนี้ ประสรุคือความสองข้อข้อนึงประสรุคจะให้รู้สึกว่า นอกจากขันธ์หัวนี้เป็นของว่างเปล่าปราศจากทุกชีโทยแท้ และเป็นสิ่งที่ไม่มีกังวลอะไรสักอย่างเดียว เมื่อทราบใจความสองข้อนี้แล้ว พึงหมั่นพิจารณาดูไทยของขันธ์หัว และพิจารณาให้เห็นคุณในการออกไปเสียจากขันธ์หัวให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปดังได้อธิบายมาด้วยประการฉันนี้

เมื่อหัดใจน้อมออกไปบนอกจากขันธ์ห้าจันรู้สึกว่า ใจ
ขาดจากที่ตั้งที่ใจเคยสำคัญว่าต้องอยู่ที่นั่นที่นี่ได้แล้ว ควรวนนี้ควร
หัดใจต่อไปอีก คือคิดว่า ความรักความโกรธสองอย่างนี้ที่รวม
ย่อเรียกว่ากิเลสนั้นไม่มีในขันธ์ห้า ข้อที่มีกิเลสอยู่ก็เพาะผูกใจ
ไว้ในเหตุของกิเลส ซึ่งยังไม่ปราภูมิเป็นความรักความโกรธ
เช่นกับผูกใจไว้ว่า ถ้าความพุตจากอ่อนหวานหรือแสดงกาย
เรียนร้อยกับเรา ๆ จะรัก ถ้าพุตจากหยาบคายหรือแสดงกายไม่
เรียนร้อยดูถูกเรา ๆ จะโกรธเป็นคัน เมื่อผูกใจไว้อย่างนี้แล้ว
กายหลังมีความพุตจากอ่อนหวานหรือแสดงกายเรียนร้อย ความ
รักก็ปราภูมิขึ้นทันที ถ้าพุตจากหยาบคายหรือแสดงกายไม่
เรียนร้อยดูถูก ความโกรธก็ปราภูมิขึ้นทันทีเหมือนกัน เพราะ
ฉันนั้นจึงเห็นได้ว่า ความรักความโกรธนี้ ปราภูมิขึ้นเพราะ
เหตุที่ผูกใจไว้แท้ ๆ ถ้าไม่ผูกใจไว้แล้ว ความรักความโกรธก็
ไม่มีในขันธ์ห้าจริง ๆ ความรักความโกรธอย่างที่ว่ามาแล้วนี้
เกิดขึ้นเพราะเครื่องกระทำภายนอก ความเหตุที่ผูกใจไว้ อีก
อย่างหนึ่งความรักความโกรธเกิดขึ้นเพราะสัญญากระทำภายน
ใน ตามเหตุที่ผูกใจไว้เหมือนกัน เช่นกับสัญญาของเรารือเรา
จ้าไว้ได้ว่า คนนั้นเอื้อเพ้อกับเรารือคนหนึ่งประทุษร้ายกับเรา
และเราผูกความรักความโกรธไว้ในคนทั้งสองนั้นด้วย ถ้าสัญญา

ทั้งสองสัญญาโคสัญญาหนึ่งนั้นมากจะทำให้ความรักหรือความโกรธก็ปรากวิชั้นกันพ้น อี่างนี้จะไทยว่าสัญญานั้นเป็นความรักความโกรธไม่ได้ หรือจะไทยว่าจะเป็นความรักความโกรธก็ไม่ได้เหมือนกัน ต้องไทยว่าพระผู้ทรงความรักความโกรธไว้ความรักความโกรธจึงปรากวิชั้น ถ้าจะยังสองสิ่งอยู่ว่า ความรักความโกรธจะมีอยู่ในสัญญาหรือในใจบ้างแล้ว สองนิเกตุธิ์คนที่เราภักหรือคนที่เราโกรธ คนทั้งสองนั้นเองแต่ก่อนเมื่อเขายังไม่ได้มารทำความเอ้อเพื่อหรือประทุษร้ายเรา สัญญานั้นจะหายไป แต่ก็จะหายไปไม่รู้สึกรักไม่รู้สึกโกรธ เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า ความรักความโกรธนี้ปรากวิชั้น เพราะเหตุที่ผูกใจไว้แท้ๆ ถ้าไม่ผูกใจไว้แล้วความรักความโกรธก็ไม่มีในขันธ์หัวใจ อย่าอย่างหนึ่งผูกใจไว้ว่า ความเพ้อเป็นกิจสัมภានนี้จะขึ้นลงในความคิดความรู้เช่นไร ว่า เป็นความเพ้อที่บังไม่แน่ แต่หมายเสียว่า ถ้าคิดนึกออกอยอกไปจากเชตร์แคนของธรรมที่ตนตั้งไว้ในธรรมข้อใดข้อนึงแล้ว ก็เป็นความเพ้อหงนน เมื่อผูกใจไว้ตามที่ว่ามาแล้วเป็นความเพ้อแล้ว ก็ยากแก้ที่จะห้ามความเพ้อให้สิ้นไปได้ ขอให้ลองนิเกตุธิ์ความจริงของใจนั้น ถ้าเราจะขึ้นให้ไว้สักก้าวเดียวได้อารมณ์หนึ่งอยู่รู้ไว้จะได้หรือไม่ได้ ก็จะทราบได้ทันทีว่า

ไม่ได้ เพราะอารมณ์มีถึงหกอย่าง ใจคงต้องไปปั๊สึกอารมณ์นั้น บ้างอารมณ์เนี้ยบ้างเป็นธรรมชาติ เมื่อความจริงของใจเป็นธรรมชาติต้องแปรผันไปปั๊สึกอารมณ์เน้นบ้าง อารมณ์นั้นบ้างแล้ว ควรจะตัดตอนความคิดความรู้เรื่องผลอเรื่องไม่ผลให้เด็ดขาด ถ้าความคิดความรู้ของเราจะคิดจะรู้ไปในสิ่งไร ๆ ก็ตาม ถ้าไม่ปราภูม เป็นความรักเป็นความโกรธเป็นความเห็นพิจจากความจริงแล้ว ต้องหมายว่า ความคิดความรู้เหล่านั้นไม่ผลไม่เป็นกิเลส ถ้าความคิดความรู้ของเราจะคิดจะรู้ไปในสิ่งไร ๆ ก็ตาม ถ้าปราภูม เป็นความรักเป็นความโกรธเป็นความเห็นพิจแล้ว ต้องหมายว่า ความคิดความรู้เหล่านั้นผลเป็นกิเลส ควรหันถึงจะคิดนึกหรือรู้ไปในสิ่งไร ๆ เมื่อรู้สึกขึ้นแล้วก็นึกดูว่าเรื่องที่คิดนึก ตรึกตรูก็ไปแล้วนั้น ปราภูมเป็นความรักเป็นความโกรธเป็นความเห็นพิจแต่อย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ ถ้าไม่ปราภูมเป็นความรัก เป็นความโกรธเป็นความเห็นพิจ แต่อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ก็ต้องรู้สึกว่า ไม่เป็นกิเลส เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า กิเลสที่ปราภูมขึ้นเพราะผูกใจไว้แท้ ๆ ถ้าไม่ผูกใจไว้แล้ว กิเลสก็ไม่มีในขันธ์ห้าชิ่ง ๆ เมื่อทราบความว่า ขันธ์ห้าไม่มีกิเลส แล้วเป็นกิเลสไปนั้นเพราะผูกใจไว้ เมื่อทราบความอย่างนี้แล้ว ควรนี้แม้จะคิดนึกตรึกตรูก็ไปในสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ตาม อย่าเพ้ออ่อน

ใจยอมว่าเป็นกิเลส ต้องแข่งใจต่อสู้ว่าไม่เป็นกิเลสไว้ร้าไป
ข้อที่ต้องแข่งใจนั้น เพราะใจมักจะอ่อนยอมว่าเป็นกิเลสเดียว
ก่อนแต่ยังไม่เป็นกิเลสนั้นร้าไป ค่าที่ผูกใจไว้ว่า เรื่องคิดนึก
ตรีกรุ๊ปไปในสิ่งทั้งปวงนั้นเป็นกิเลสมาช้านานพึงหมั่นพิจารณา
ให้เห็นไทยในข้อที่ผูกใจไว้ว่าเป็นกิเลส และพิจารณาให้เห็น
คุณในข้อที่แข่งใจไว้ว่าไม่เป็นให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังไดอริบายามา
ด้วยประการจะนี้

เมื่อหัดใจไป Jon ใจนึกขึ้นก็เห็นว่าไม่มีกิเลสได้ทุกหนที่
นึกขึ้นแล้ว ความนึกควรหัดใจต่อไปอีก แต่ต้องนึกไปถึงใจที่
เห็นว่าไม่กิเลสนั้น ก่อนแล้วจึงคิดว่า ใจที่เห็นว่า ไม่มีกิเลส
นั้นก็ไม่มี เพราะเกิดขึ้นแล้วก็ตับไป ความดับนั้นแลบออกว่าไม่
มีอยู่เสมอ ๆ ดังที่ได้เคยเห็นมาแล้วในหนหลัง ข้อที่ยังมีอยู่
เดียวนั้น เพราะผูกใจไว้ว่ามีใจจึงนึกไปถึงความเห็นที่ไม่มีกิเลส
ได้ เมื่อ он กับผูกใจไว้ว่ามีกิเลสเหมือนกัน ถ้าผูกใจไว้ว่ามี
กิเลส ๆ ก็มี เมื่อแก้ความผูกออกเสียกิเลสก็ไม่มีจันได ใจที่
เห็นว่าไม่มีกิเลสนี้ ถ้าผูกใจไว้ว่ามีอยู่ก็มี เมื่อแก้ความผูกออก
เสีย ใจที่เห็นว่าไม่มีกิเลสนี้ก็ไม่มีเหมือนกันจันนั้น เมื่อ
พิจารณาไป Jon ใจที่เห็นว่าไม่มีกิเลสที่ผูกใจไว้ว่ามีนั้น ละลาย

กล้ายเป็นไม่มีไปแล้ว ต่อไปถ้าจะนึกความไม่มีเมื่อไร
ความไม่มีก็ปรากฏในใจเสมอ ๆ ไป ก็จะรู้สึกใจได้ว่า ใจค่อย
ขยายขึ้นกว่าแต่ก่อนความไม่มีนี้ หน่อยจะสำคัญว่าไม่มีเหมือน
ของที่ไม่มี เช่นหนวดเต่าเขากะต่าย ไม่ใช่ไม่มีอย่างนั้น
ไม่มีนี้นิ แต่ไม่ใช่ไม่มีอย่างรูปนามที่เกิดแล้วไม่ใช่ไม่มีอย่างรูปนาม
ที่ดับไป แต่ความไม่มีนี้ต้องนับว่ามีเป็นแน่แท้

อิกอย่างหนึ่งวิธีหัดใจโดยย่นย่อ แม้จะไม่หัดตามล้ำดับ
มาตั้งแต่ต้นก็ได้ แต่ต้องรู้ว่าความคิดความรู้ทั้งปวง เกิดขึ้น
แล้วต้องดับไปทั้งนั้น เกิดนั้นหมายความว่า ใจที่รู้สึกนึกคิด
ขึ้นในอารณ์ใดอารณ์หนึ่งก็ตาม เรียกว่าเกิด ดับนั้นหมาย
ความว่า ใจที่รู้สึกนึกคิดขึ้นในอารณ์เหล่านั้นหายไป เรียก
ว่าดับ คราวนี้เมื่อคิดนึกขึ้นในอารณ์ใด ใจก็ถืออารณ์นั้นไป
กว่าจะดับ เมื่ออารณ์นั้นดับไปที่ไหนใจต้องดูที่ตรงดับไปนั้น
ที่ตรงนั้นและเรียกว่าที่ของความเกิดความดับ ที่ของความเกิด¹
ความดับนั้น เป็นแต่ว่า ๆ เปล่า ๆ ไม่ใช่ความเกิดไม่ใช่
ความดับ ความเกิดนั้น คือปรากฏขึ้นเมื่อขึ้นทำให้กำหนดได้ว่า
เป็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ ความดับนั้นคือหายไป ไม่ปรากฏไม่มี ที่
ของความเกิดความดับนั้น จะพูดว่ามีก็ได้ จะพูดว่าไม่มีก็ได้
แต่ไม่ใช่ไม่มีอย่างความเกิดและไม่ใช่ไม่มีอย่างความดับ แต่ต้อง

หนึ่งว่ามีเพราะเห็นได้ด้วยใจ ความเกิดนั้นเปรียบเหมือนเมฆที่
ปรากวินิขันในอากาศเป็นรูปอย่างนั้นบ้างรูปอย่างนั้นบ้าง ความ
ดับนั้นเปรียบเหมือนเมฆที่หายไปในปรากวินิ ที่ของความ
เกิดความดับนั้นเปรียบเหมือนอากาศ อากาศไม่ใช่ความปรากว
ขันมิขันของเมฆ อากาศไม่ใช่เมฆที่หายไปไม่ปรากวินิมีของ
เมฆ อากาศไม่ใช่เมฆที่มีขันและเมฆที่หายไปจนได ที่ของ
ความเกิดความดับ ก็ไม่ใช่ความเกิดความดับจนนั้น ๆ

◎ ขันธ์ห้ายันย่อ ก็ใจกาย แก่ไข้ตายต่างหากจากขันธ์
หรือ จึงหลงรักขันธ์ห้าจันตาปิริพุตอกันอ้อชังแท้แก่ไข้ตาย ของ
สิงเดียวชังแท้แต่ไปรัก คุขันนกพากันงหลงไม่หาย ต้องทน
ทุกข์ยกไร้ห้องใจกาย รู้แน่แล้วหน่ายถอนรักผลักยินดี ขันธ์หัว
แก่ไข้ตายควรหน่ายรัก เมมื่อนของหนักแบกไปในวิถี ขันธ์
ชั่วร้ายดวงนอกหลอกกว่าดี ประหนึ่งผีหลอกให้หมายว่าจริง
ทำอย่างนี้เด็ดดีเสนวิเศษ ทำลายเหตุพันทุกข์เป็นสุขยิ่ง หลง
ตามไปไม่ซ้ำพาไปทั้ง เพราะขันธ์สิงผันแปรแก่ไข้ตาย แม้คิด
นิ กตริกตรองทำนองมาก จะอันจากขันธ์ห้าน้อย่าหมายถึงใจ
แอบแอบปารามณ์อย่างคงคาย จนลืมกายหยุดนิ่งทั้งนิรவัณ
ก็ไม่พ้นจากขันธ์ของผันแปร ใครยืดเต้เพลินมากจากจะถอน
ให้ลงสูงไสยกางใจจร ก่อทุกข์ร้อนเกิดขันธ์ถึงชั้นพรหม

ปล่อยให้หมดขันธ์ห้ามเป็นพากไม้ทุกชั่นาระคายเท่าป้ายหมก
กิจเฉพาะอย่างเดียวเท่านั้นความนี้ หันนิยมสังชารการโถกกีบ
ขันธ์เปล่าดึงที่สุดหลุดความช้ำ หมดความกลัวใจผ่องไม่เหมองสี
เป็นจนเรื่องเครื่องกังวลดrunหาดี ช้ำไม่มีดีไม่เว้นเห็นพระธรรม

๑ พระธรรมนี้มีจริงส่องถาวร ดับทุกชั่วוןของสัตว์
ได้ด้วย ควรพบเห็นเว้นได้หรือไม่และปัจจุบันยังไงทุกวัน
จึงบันเทา สังชารเปลือกธรรมแก่นจิตราลงรู้ พบแล้วอยู่
สองรษ หมดเราเข้า ชอบสแก่นหรือเปลือกจงเปลือกเอารษ
เปลือกเมามีส่างทางเกิดตาย รสแก่นส่างทางดับระงับทุก
เป็นยอดสุขตั้งอยู่ในรู้หายน์เที่ยงแท้แน่จริงทั้งหญิงชาย ผังขาร
ตายเห็นแน่ รสประปรวน รสพระธรรมหวานฉ่ำยิ่งน้ำทิพย
ผู้ได้จิบ ชื่นจิตคิดส่วนยึงจิบก็ยึงปัจจุบันพระคุณ
ด้วยสุขเที่ยงไม่เอียงเออน แม้สังชารจะวิบติดต้องผลตพราภ
แต่ส่วนภาคธรรมแท้ให้แลเห็น ดับเราเข้าตัวตนพันดายเป็น
สุขร่วมยืนตั้งมั่นไม่อันตราย ดูกาธรรมส่างเพลินจากโลก
สาม ควรจิตร妄มผ่องเหมือนตั้งเดือนหงาย เพล้อไปทางโถก
เพลินเดินสถาบัน เพวะใจกายเคยเพลินเดินนานาน ถึงจะเพลิน
ก็ไม่เพลินเหมือนแต่ก่อน เพวะธรรมคงดั่งหนักคอหักหง
มีสอดซึ้นเมื่อไรไม่ร้าคาญ ปล่อยสังชารน้อมใจไปสู่ธรรม

ธรรมก็แจ้งใจแจ่มแgn กันอยู่ ปล่อยทั้งคู่อิอกหนผลค่oyer ไม่ต้องน้อมแต่ช้าเลื่องเรื่องกระทำ ต้องปล่อยช้าละช้าเลื่องเครื่องกังวล คราวนี้ว่างใช่จ้าเป็นธรรมแน่ กว้างให้ถูกแท้ขันธ์เห็นเว้นจะน ขันธ์คงทุกข์ของขันธ์ชั้นคน ๆ ส่วนธรรมพ้นจากขันธ์ชั้นของธรรม

๑ เห็นธรรมชัดด้วยใจจากชาพา
วุ่นให้ชุ่นหมอง ขันธ์ก่ยุงธรรมก์หายบ้ายท่านอง ตกอยู่ก่องสัญญาพาวุ่นวาย ยังอยากก์ยังมีวักลัวเข้าแซก สัญญาเปลกไม่หยุดสุดจะหมาย หยุดอย่างเสียดีกว่านาแบบคาย สัญญาหายธรรมเห็นอย่างเช่นเคย ขันธ์คงขันธ์ ธรรมคงธรรมจ้าได้นั่นสันอย่างและธรรมกับขันธ์นั้นก์เจย หมดกัวลขวนช่วยสนับาย เอย ร้องเวีย ๆ ความอยากต้องจากกัน ตอนนี้ไปจะไม่เชือความอยากแล้ว เพราพนแก้วอย่างแท้ไม่แปรผัน เหวย ๆ เจ้าต้นนาใจธรรม จะจากกันแล้วหนอต่อนี้ไป ทั้งความโน่เพื่อนเจ้าเรารู้จัก พระไตรลักษณ์จะกำจัดให้ด้ด้วยสังบจิตรคงขันธ์อยู่ชั้นใน ส่วนธรรมไม่อยากดูรู้ขันเงย ธรรมกับขันธ์ทั้งคู่ดูจะอดเพราตัดขาดความอยากพ้นจากเพ่ง ขันธ์เห็นธรรมอุ่นใจไม่วังเวง ดูปลิ้งเปลิ้งใส่สอดหมตราคิขันธ์ก์เอี่ยมธรรมก์อ่องทั้งสอง

ภาค เป็นสันยาจากทุกข์เป็นสุขคริ ทวพย์สมบัติน้อยใหญ่ในโลเกีย ถึงไม่มีก็ไม่ทุกข์สุขในธรรม

๑ เว่องคิดนึกของใจครอเชื้อเข้า ต้องโศกเสร้าติดตั้งในสังขาร ทำให้วุ่นชุ่นเคืองเว่องร้าคาญ เพราจะคิดอ่านทุกสิ่งไม่จริงจังคิดอย่างนี้เดียว Nikolai ไปอย่างโน้น เมม่อนจิงโนนไม่หยุดสุดจะหัวง หลงเชือไปตกหลุมห้องจนป่วง อยู่ในผึ้งโลเกียที่กันค่า ปล่อยคิดนึกเสียເຄิประเสริฐนัก ไม่ต้องรักไม่ต้องชังหมู่สังขาร จะคิดนึกไปเพ่าไรไม่ร้าคาญ แม้คิดอ่านดีชัวไม่พัวใจถึงสุขทุกข์น้อยใหญ่ตั้งไฟพิษ แต่ดวงจิตรไม่ไปรักหรือผลักใสเพราจะธรรมห้อมล้อมจิตรชนิกใน เว่องเบ็นไปกับขันธ์นั้นก คลาย ใจก็จดหมายห้องไม่ต้องถู ล้วนอยากรู้หายวน หมดขวน ขวย ทุกข์กินนอนต้องรับสำหรับกาย เว่องหมายความชัว กลัวไม่ทำ ความดีทำได้หมดดแต่ชัว ไม่มีกลัวใจกลับหายวน หว่า ขันธ์คงห้ามรู้หายหน่ายจากจำเป็นสุดคำขันธ์เปล่าไม่มี มีแต่ทุกข์เกิดดับสำหรับขันธ์ ส่วนใจนั้นยอมรู้ทุกข์ไม่บุกหนี หมดอยากรได้หายรักล้วนอยากดี ทั้งกายมีแต่ทุกข์ไม่สุขเลย ใจรู้อยู่ทั่วกายไม่หมายที่ อยากไม่มีทั่วไปใจก็เฉย พราธรรมໄວอยู่ กับใจสนใจอย เจย ๆ เชยชุมธรรมໄว้ร้าไป ฯ

๖ นิพพานอยู่ที่ไหน จันอยากไปเร็ว ๆ หนา กิเลส
แลด้วยเหา ดับแล้วนั้นแลนิพพาน กิเลสตั้งเหานี้ ตั้งอยู่ที่ตรง
ในท่าน คิดมาอยู่ช้านาน เพาใจนกหันกินใจ กิเลสรู้มิติจริง
ตั้งเหาวีงเที่ยวอยากได้ อารมณ์ทึ่งหกไว เปลี่ยนกันไปทึ่งหกนา
ใจสำคัญว่าได้อารมณ์ไว้จังควรอยุหา ใจนั้นธรรมชา ไม่เคยได้ซึ่ง
ໄດเฉย เป็นแต่รู้เท่านั้น เกิดดับพลันไปนึงเฉย ส่วนใจนั้นคุ้น
เคย นึกว่าได้ไว้ช้านาน ต้องนึกเปลี่ยนสัญญา ไม่ได้หนา ส่วน
วิญญาณ หมั่นนึกให้ช้านาญ กว่าวิญญาณจะรู้เอง ใจรู้ว่าไม่ได้
พยายามใจลงนอนเฉย คิดนึกไปตามเพื่อ ใจก็รู้อยู่ส่วนใจ
ความอยากร้ายหมวดแล้ว ใจผ่องแพร์ไม่ใช่ใจ ใจเปล่าเบากระ
ไร เสือนลายไปแต่ใจเจียว ว่าได้หรือไม่ได้ ก็จำไว้ทั้งนั้นเทีย
รู้แล้วไม่ต้องเหลียว หาอารมณ์มาตรฐาน ใจเปล่าไม่มีตัว หมอดี
ชี้วั้งหลายโดย กินนอนไปตามเคย สังเคราะห์ไม่ควรทำ

๗ เจคนบังใจ พาใจไปหาสัญญา พัวพันกันแน่น
หนา ทำให้ช้าห่างนิพพาน ใจเปล่าสื้นอยากได้ นั้นและใจพัน
บ่วงมาร กินนอนไม่รำคาญ เป็นผ้าสุกทุกคืนวัน ไม่รู้นี้แล้วรัย
พาเวียนว่ายเหมือนจังหัน เวียนเกิดเวียนตายกัน เพราะไม่รู้จัก
ความจริง ขันธ์ท้าหมอดจดแท้ แต่ผืนแปรไม่ใช่นั่ง รู้แล้วหมวด

ทุกเชิง แสงนวเศษไม่กลัวตาย นิ กไปก็ไม่หมาย ยิ ดิ่งเที่ยงสัก
สิ่งเดียว นิ กไปก็ไม่มัว เพราะไม่กลัวจึงไม่เสีย ชอนอยู่
แต่ผู้เดียว ไม่ต้องนิ กเอาใจใคร ใครจะซ่อนก็ชั่ง ใครจะซังก์
ตามใจ ใครว่าก็ว่าไปครับพันทุกปีได้เป็นคิ ฯ

๖ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้หมั่นกระทำ สมตะและ
บัลสนา ผู้นี้ตรัพชาอุตสาห์กระทำ เพิยรหยุดใจดูความความ
เบ็นจริง สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงอย่างไร สังขารทั้งหลาย
เกิดขึ้นเสื่อมไป สังขารทั้งหลายเสื่อมไปอย่างไร สังขารทั้ง
หลายเกิดขึ้นดับไป สังขารทั้งหลายเกิดดับอย่างไร สังขาร
ทั้งหลายเกิดขึ้นเสื่อมไป สังขารทั้งหลายเสื่อมไปอย่างไร
สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงอย่างนั้น เน้อความไม่เที่ยงและเสื่ัน
เสื่อมไปเกิดขึ้นดับไปใจความเหมือนกัน ไม่เที่ยงเป็นทุกปีใช่
ตัวทั้งสาม ประดิษฐ์เน้อความก็อย่างเดียวกัน ใจชอบไม่เที่ยง
ก็ไม่เที่ยง ใจชอบเสื่ันเสื่อมก็ตู้เสื่ันเสื่อม ใจชอบเกิดดับก็ตู้เกิด
ดับ ใจชอบดูก็ตู้ทุกปีก็ตู้ทุกปีไป ใจชอบใช่ตัวก็ตู้ใช่ตัวควรทำให้
เห็นให้รู้ตามจริง ดันหาทั้งสามพระสอนให้ลง ผู้ใดเชือพระ
เพิยรละเอิดดี ความอยากรู้ทั้งหลายจะให้สั่นเชิง อยากให้เข้าชอบ
อยากให้เข้าชุมอยากรู้ก็ต้องลัวจะไม่คิด อยากบีดความชัวอยากร

อวดความดี อยากดีเดียนเขายาอยาดีกว่าคน อยากจะเป็นใหญ่ให้เขานับถือ อยากให้เขารู้ว่าตัวทำได้ อย่างได้ความสุขกลับกูร์ เค็มที่ อย่างได้ใจดีอย่างมืออย่างเป็นอย่างรู้อย่างเห็นอย่างเย็น สนใจ อยากรู้สื่ออย่างได้อย่างดี อยากรู้สัมผัสรู้ใจ ทั้งนี้ ใจ ทั้งนั้น ว่ามานั่นแต่ตนจนจบหนึ้น เป็นคำสอนดีควรเร่งจ้ำ สังใจให้ทำ อุคส่าห์ทำตาม สังใจให้ลงทะเบียรลับร้าไป ใครลงทะเบียกได้ยืนใจจริง ๆ นี้แหลกคำสอนของพระศาสดา

◎ โอ้อกเราเราร้อนด้วยข้อนคน ไทยของคนมีมาก ไม่มีอยากรเห็น ชอนดูไทยของเขากูกเข้าเย็น เหลือจะวนจิตร ได้เพระใจเคย คงแต่นี้จะร่วงคงสติ ไม่ให้ริว่าเข้าแล้วรา เอย ดูไทยเข้าเราใจไม่เป็น นักจะเลยเราร้อนเพระข้อนกัน ดูไทยตันดีกว่าเป็นผาสุก ไกลจากทุกข์เหมือนเหล่าชาวสวรรค์ เสวยสุขร่วมรื่นทุกคืนวัน ถ้าใครหมั่นดูคนคงพ้นไปยัง เข้า อยากรดีเท่าไรให้เข้าเสีย ไม่เปลืองเนื้อเสียของจิตร่องใส เข้าอยากรดีเราขัดเข้าอัดใจ พุดกันไปมักวุ่นต้องขุ่นเคือง ๆ

◎ เป็นคนควรประพฤติดีกว่าคน ถ้ายกคนทำก็มีดี ข้อสอน ความดีชั่วของใครอย่าไปร้อน เอามาข้อนว่าเขานา อารมณ์ ชั่วของใครร้อยพันก็ของเข้า ไม่ทำเราให้รำคาญทำ

ปลายผม ว่าเข้าช้าๆ คิดเรื่องเพ้ออารมณ์ ต้องนองกรรมเกริยม
ควรของหม่องใจคน เรายะล่าโถกสารข้ามกองทุกชั้น แสรวงสุข
อย่างวิเศษด้ดเหตุผลไม่ควรยุ่งรุงรังห้ากังวลด ยุ่งกับคนร้อนใจ
เหมือนไฟลาม ร้อนอะไรไม่ให้ยุ่งเท่าอยากดี เมื่อนไฟจีเเพ
จิตรยิ่งพิษหนาน อยากดีมากกว่ามากทุกชั้นยากตาม ควรได้
ความเพียรฉะเดิดสบ้าย ฯ

๑ ผึ้งจิตรพิษม์มากเรื่องอยากดี เมื่อนไฟจีเเพ
จิตรยิ่งพิษคร กลัวไม่ดีนึกจัดดีต้องดีร้อน ทำให้ร้อนเดียงกัน
วันไป เข้าว่าชั้นเรารับเขาดันไกรช เหมือนอคโภชให้เข้าจิตร
เราใส เขาก็ส่างเรากสุขชนนูกใจ ยอมชั้วได้สุขลันเบ็นดี ถ้า
ผิดพูดห่วงล้อมไม่ยอมมิด ร้อนในจิตรเสร้าหมองไม่ผ่องสี
ยิ่งแก้ด้วยกลัวผิดยังติดดี หังคำบีไม่ชั้วอวดตัวไป ถ้าใครเดือน
ว่าผิดด้วยจิตรพลุ่ง แก้ด้วยนุงพูดพลี่น้ำเบ็นน้ำไวหล อุกกลัวพ่อ
อยากดีแต่เนี้ยไป หังกลัวไม่ดีด้วยจนมัวยมรด ฯ

๒ ฉบักล่าวกลอนสอนใจของฉบับเอง เพราจะสอนเพ่ง
ไทยเขากล่าวกันตอน ไทยคนมากแน่นหน้าไม่ปราบมี ยกคน
ซึมคนล้นจนคนลือ ก็ตัวเรียนเพียรรู้ทางรังอัน แต่เที่ยวจับ
ไทยเขานั้นอุกหรือ จิตรฟังสวัwanแล้วกระมังนั้งตราปริญดกันอี
เรื่องคนอื่นทุกคืนวัน พอพร้อมหน้ากันเข้ากล่าวเรื่องเหลว

คนนี้เลวคนนั้นตีคนนี้ขยัน นั้นไม่รู้ไม่เห็นพูดเป็นควน ยืน
หน้ากันจีบปากเรื่องอย่างตี ที่ค่อนว่าเขานั้นคนที่ไหนต่างพวก
ไปทริอิงเกลียดพูดเสียดสี ต่างคนต่างอุตส่าห์หาความดี ร่วม
วิถีเดียวกันนั้นพวกใครเขาย่อ้มว่ามัจฉาอยู่ร่วมข้อง ตัวไหน
หม่องหมด หมดทั้งข้องไม่ผ่องใส ข้องต้องตึงให้เข้าว่างาม
หน้าไป ข้องของใครเขาว่าเข้าตาจน เมื่อเริ่มเรียนทางระวัง
สำหรับอะไร ลองถามใจด้วยคงรู้ผล เพื่อนนิพพานใจหวังดี
กังวล รู้สึกตนหรือไม่ใครเขาก่อนที่ เห็นตีเรืองจึงอุตส่าห์
แสงงดงาม กลับหาทุกปีสีใจไม่และเห็น เรืองค่อนเข้าหาก
นรากทั้งเป็น ทุกปีออกเด่นกลัวเขานั้นเผาไหม้ หรือจะพันทุกปี
ได้ทางค่อนเข้าจึงมัวมาพูดพราวห้ามไม่ไฟ เรืองยกตัวค่อน
เข้าจะเอาอะไร ถ้าสามใจ คงบอกไม่หลอกลวง เรืองค่อน
เข้าก็กลัวเข้าจะตีกว่า ตกอิจจาเกมไกรชไถงให้ญี่หลวง ช่าง
ยอมให้ใจบานเป็นนาหน้าทรวง ตกใบบ่วงมารบิดให้ผิดจริง จิต
สตั้งได้สติดคำริคิต เอ็งเรามิคถูกอิจจาเข้ามาสิ่ง คนถูกอิจจา
ร้อนดังศรรยิง เราริคิจวิงกลับเห็นเป็นสบายน ครั้นรู้สึกตัวผิด
จิตรค่อยว่า กลับเข้าทางธรรมได้เหมือนใจหมายเพื่ออารมณ์
ย่ำจิตรคิดถึงตาย จิตรกับกายนี้และย้อมแปรไป ขันช้อว่า
สังขารเกิดขึ้นแล้วที่จะ (ต้นฉบับชาดทรายไปแต่เพียงนี้)

รายนามผู้ร่วมพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ

พลอ.ต. ประดิษฐ์—อุทัยวรรณ บุณยะชัย	1,000 บาท
ดร. ประดิษฐ์—อุบลศรี คุณอดิทกุช เขียวสกุล	1,000 „
น.พ. ชวัช—ประพิทัย สุคนธปัญญา	1,000 „
คุณสาวาท สุนทรกิติ	3,000 „
คุณเหมยงบุภา อายุรกิจโภคสล	200 „
คุณจินตนา บุญญพิสิฐ	200 „
พ.ท. กวี—มลัดกิรา สุนทรกิติ	140 „
พ.อ. (พิเศษ) เพ็ง—สวัง ลิมนีสวัสดิ์	100 „
น.ส. วรรตโน—กานดา นวรัตน ณ อุบลฯ	125 „
คุณไพบูลศิริ บุรฉัvez	100 „
คุณวนิดวรรณ สุทธิสารณกุ	100 „
คุณแข็งยัน ลิมนีสวัสดิ์	100 „
คุณสมศรี รามเดชา	100 „
คุณปานใจ ลิมนีสวัสดิ์	100 „
คุณชน วีระฉัตร	80 „
คุณอุบล ศัพಥวนิน	50 „

คุณมณฑา กากูญานากม	50	บาท
คุณละเมียด ตันติเจริญ	40	"
จังอุ่น ณ จำปาศักดิ์	30	"
คุณละเมียด ดึงดวงจิตรา	30	"
คุณปราภាទรรตน สุนทรกิตติ	20	"
คุณวันทนีบี นวรัตน์ ณ อุบุชยา	20	"
คุณพัน พลากวงกุล	20	"
คุณฉัตตา มหาพันธุ์	20	"
คุณชรุณย์ศรี ตรีวนิช	10	"
คุณราชพี่พรวณ อังษุวิกฤต	10	"
คุณดวงกมล งามพิศ	10	"
คุณสังวน สะสม	10	"
คุณบุญเกิด การสาสนะ	10	"
คุณมาลี ควรหาเวช	10	"
คุณรอง อินท์ร์มา	10	"
คุณพยอม ไกสิริยะกุล	100	"
คุณอุบล ศรีพทะวาทิน	200	"
คุณเจนทร จันทร์ธารอดผล และเพอน	100	"

คุณสุรัสวดี เจริญกิจกาว	50 บาท
คุณบุญใหญ่ สุวรรณสมบูรณ์	200 ..
คุณมณฑา กานยุจนากม	200 ..
คุณน้ำแก้ว เทียนวิเศษ	10 ..
คุณน้ำสุดใจ อุณหใจดี	20 ..
คุณบุญม โพธิเทพ	10 ..
อุนาสกาชมน สีหะอุ่ง	10 ..
คุณน้อม ภูเจริญ	10 ..
คุณประจิน กานยุจันวราห	100 ..
คุณเบี่ยง จวงพุ่ม	25 ..
คุณเนพวงศ์ จวงพุ่ม	25 ..

คดีจะต้องดำเนินการตามที่ได้ระบุไว้ในคดีนี้ คุณยายวัน สองวันเดียว
ที่ให้ข้อมูลคืนฉบับหนังสือ “หลักใจ ของท่านเจ้าของอยู่เหล่า
วัตร” ข้อขอบพระคุณ คุณยายแสร้ง เนเครายน ที่ให้ภาพ
ถ่ายของท่านเจ้าของอยู่ เหล่าวัตร และข้อขอบพระคุณ คุณ
สมศรี ราชเดช ที่ให้ข้อมูลหนังสือถานโพธิ์ และให้รูปถ่าย
ของหลวงพ่อซึ่งถ่ายเมื่อท่านมรณภาพแล้ว

คดีจะดำเนิน

